

ህዝባዊ ደሞክራሲ

አብ ወወርሒ ዝሕተም ወግዓዊ ልሳን

ደሞክራሲያዊ ግንባር ሓደጎት ኤርትራ

(ደግሓኤ)

ትሕዝቶ

- ርእሰ-ግንቀጽ፡
- ፖለቲካዊ ምዕርራሕ መስርሕ ዝሓትት መሰረታዊ ናይ ቃልሲ ጉዳይ እዩ።
- ኣብ ትሕቲ ዝተፈላለዩ ባዕዳውያን ገዛእትን ዘቤታዊ መግዛእቲ ስርዓት ህግደፍን፣ ወፍሪ ብሕታዊ ርእሰ-ማል ኣብ ቁጠባ ኤርትራ እንታይ ይመስል ነይሩን ኣሎን ምርኣይ።
- ድምጺ ጥይት ዘይሰማዓላ ሰላም ዝሰፈና፣ ብልጽግቲ ኣፍሪቃ ምርግጋጽ ዝካኣል፣ ናይ ውሽጥን ናይ ደገን ጸላእታ ብምውጋድ እዩ።
- ናይ ኣንባብቲ ግምዲ፡
 - > እናተላበዐ ዝኸይድ ዘሎ ለበዳ ሕማም ኮሮና ቫይረስ ብሓፈሻ ኣብ ድኻታት ሃገራት ኣፍሪቃ ብፍላይ ካእ ኣብ ሃገርና ብሰፊሑ እንተተላቢዑ ሳዕቤኑ እንታይ ኮን ይኸውን፤
 - > መጠነ-ሰፊሕ ግፋ ናይ ጉጅለ ህግደፍ-ኣብዚ ወቅቲዚ ኣንታይ ተወሳኺ ዕላምኡ

E-mail:- hidemocrasi@yahoo.com

ርእሰ-ግንቀጽ

ፖለቲካዊ ምውርራስ መስርሕ ዝሓትት መሰረታዊ ናይ ቃል ጉዳይ እዩ።

ምውርራስ ዝብል ኣምር ሓፍሻዊ ትርጉሙ፡ ኣብ ውሽጢ ሓደ ሕብረተ-ሰብ /ህዝቢ/ ካብ ዝቐደመ ትውልዲ፡ ናብቲ ሓድሽ ተካኢ ትውልዲ ኣብ መስርሕ ሂወት ናይቲ ሕብረተ-ሰብ ዝተፈላለዩ ፍልጠት፡ ተሞኩሮን፡ ቋንቋን፡ ባህልን ልምድን፡ ታሪኽን፡ ኣብ መስርሕ ምትሕልላፍ ወይ ምውርራስ ማለት እዩ። እዚ ምውርራስ እዚ ደማ ኣብ ሓጺር ግዜን ብቐሊሉን ዝፍጸም ዘይኮነስ ምስቲ ነቲ ሕብረተ-ሰብ ዘጋጥሞ ባህርያውን ሰብ ዝሰርሖን ብደሆታትን ፈተነታትን ተዛሚዱን ተኣሳሲሩን ዝፍጸም መሰረታዊ ማሕበራዊ ሕግን ተርእዮን እዩ።

እዚ ሓፍሻዊ ማሕበራዊ ሕጊ እዚ ከም ዘለዎ እናሃለው፡ እዚ መስርሕ ዝሓትት ናይ ምውርራስ ዕማም እዚ፡ ምልኣት ዘለዎ ምውርራስ ንክኸውን ዝሕግዝን ዝድርኽን ሓደ ኣገዳሲ ጉዳይ ግን ኣሎ እዩ። ንሱ ካኣ ፖለቲካ እዩ። ምክንያቱ ፖለቲካና “ምምሕዳር ጥበብ” ስለ ዘኾነ፡ ዝኾነ ሕብረተ-ሰብ ስርዓት ክህልዎን ብስርዓት ክመሓደርን፡ ማሕበረ-ቁጠባውን ባህላውን ጠቐሙን ክብርታቱን ከለልን ክቐርጽን ክጥቀሙምን ክዕቅዱምን፡ ናብ ሓድሽ ወለዶ ከውርስን ንክኸእል፡ ናይ ፖለቲካ ተራ ወሳኝን መተካእታ ዘይብሉን ረጅሑ ስለ ዝኾነ። እዚ ማለት ካኣ ፖለቲካዊ እምነት ካብ ባህሪን እምነትን ናይቲ ስልጣን ዝሓዘ ኣካል /መንግስቲ/ ዝብገስን ንዕኡ ዘገልግልን ብኡ ዝወርን ስለ ዝኾነ፡ ኣብቲ ዝካየድ ናይ ምውርራስ መስርሕ ብኣወንታ ወይ ብኣሉታ ዝግለጽ ተራ ስለ ዝህልዎ፡ ኩሎም ስርዓታት ዝኸተሉዎ ፖለቲካዊ እምነት ኣብ መስርሕ ምውርራስ ናይ ሓደ ሕብረተ-ሰብ ኩሉ ብኣወንታውን ምልኣት ዘለዎን ምስግጋር ተገይሩ ከውሰድ ዝካኣል ኣይኮነን፡ ክፈላለ ይኸእል እዩ።

ንኣብነት፡ ሓደ ብደሞክራሲያዊ ስርዓት ዝማሓደር ወይ ብደሞክራሲያዊ ውድብ እናተመርሖ ዝቃለስ ህዝብን፡ ካልእ ብዘይደሞክራሲያዊ መንግስቲ ዝመሓደር ወይ ብዘይደሞክራሲያዊ ውድብ እናተመርሖ ዝቃለስ ህዝብን፡ ተመሳሳሊ ኩሉ መዳያዊ መሰል፡ ጠቐምን ክብርን ኣረጋጊጾም ሂወቶም ክመርሑ ኣይክእሉን እዮም ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ተመሳሳሊ ኩሉ-መዳያዊ ውርሻ ናብ ሓድሲቲ ተካእቲ ወለዶታቶም ክውርሱውን ብፍጹም ኣይክእሉን እዮም። ምክንያቱ እቶም ሕብረተ-ሰባት /ህዝብታት/ ዝምርሖሎም ዘለዉ ፖለቲካዊ ባህርያት፡ እምነታትን ዕላማታትን በበይኖምን ዝተፈላለዩን ስለ ዝኾኑ እዮም። ስለ ዝኾነ ኣብ ዝኾነ ሕብረተ-ሰብ፡ ናይ ፖለቲካ ተራ ኣብ ኩሉ-መዳይ ናይቲ ህዝብን፡ ናይ ምውርራስን ምትክኻእን መዳይ ኣወንታዊ ወይ ኣሉታዊ ተጽዕኖን ተራን ስለ ዝጻወት ፈላሊና ክንርእን ክንርዳእን ኣገዳሲ እዩ።

እዚ ዝጥቀስ ዘሎ ሓቅታትዚ ኣብ ዝኾነ ሕብረተ-ሰብ ዝህሉ መስርሕ ናይ ምውርራስ ኣወንታዊ ወይ ኣሉታዊ ጽልዎ ብሓጺሩ ዝሕብር ኮይኑ፤ ኣብ ህልዊ ፖለቲካዊ ኩነታት ህዝብናን መስርሕ ምስግጋር ኣብ ፖለቲካዊ መዳይ እንታይ ይመስል፡ እንታይ ጸገማት የጋጥሙና ኣሎ? መፍትሒ ኣብዚ መዳይዚ ንዘጋጥሙና ዘሎ ጸገማት ኢልና ምርኣይን ገምጋም መሰረት ዝገበረ መፍትሒ ምቕማጥን መሰረታዊ መፍትሒ ናይ ህልዎት ሽግራትና ስለ ዝኾኑ፡ ብግቡእ ምድህሳሱ ኣገዳስን ሓጋዝን እዩ ዝኸውን።

ሕሉፍን ህልውን ቃልስና ኣብ ፖለቲካዊ መዳይ ንሓፍሽ ህዝብታትና ብሓፈሻ፡ ንሓድሽ ተካኢ ወለዶና ካኣ ብፍላይ፡ እንታይ ፖለቲካዊ ፍልጠት ምሂሩን ኣስኒቐን የሰንቐ ኣሎን ኢልና ብጥንቃቄ ክንርኢ እንከለና፡ ኣይመሃረን ኣየሰነቐን ክበሃል ዘይካኣል እኳ እንተኾነ፡ ብከምቲ ዝድለ ደረጃ ፖለቲካዊ ፍልጠት ኣስኒቐን ተሞኩሮ ናይ ሕሉፍን ህልውን ቃልስና ብመጻኢ ኣንጻር ኣዛሚዱ መንእሰይ ወለዶና ካብ ዝሓለፈ ተቓላሳይ ወለዶ ዝጭበጥ ፖለቲካዊ ፍልጠትን ተሞኩሮን ዝሓለፎን ዝወረሰን እዩ ክበሃል ዝካኣል ኣይኮነን።

ምክንያቱ ካላ ገዳይም ፖለቲካዊ ውድባትናን መራሕተንን፣ ናይ ሕብረተ-ሰብና ማሕበረ-ባህላውን ቁጠባውን .. አከናውናን ጸገማቶምን ብግቡእ ብምግምጋም፣ አብ ቃልሲ ከወውቶም ዝኸኸል ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ዕላማን፣ አብ መጻኢት ኤርትራ እንታይ ዓይነት ስርዓት እዩ ዝትከልን ዘዋጽእን፣ ናይ ሕብረተ-ሰብና አብ ፖለቲካ ተሳትፎን ካለኣት መሰላትን ጠቕምታትን ዘነጸረ ፖለቲካዊ ፕሮግራም፣ እስትራቴጂን ፖሊሲታትን ብምቕራጽ፣ ህዝባታትና ብፖለቲካዊ ንቕሓትን ብቕዓትን አብቲ ቃልሲ ከሳተፉን፣ ናይ መጻኢ አንፈት ዕድሎም ብንቕሓት ክውስኑን ብዘኸኸል አገባብ፣ ሕሉፍ መስርሕ ዕጥቃዊ ቃልሲና ብብቕዓት ክምራሕ ብዘይምብቕዕ፣ ዝተማለኣ ነጻነት አብ ምርግጋጽ ይኹን፣ ናይ ቃልሲና ታሪኽ ብምልኣት አብ ምውርራስ ናይ ገዛእ ርእሱ ኣሉታዊ ተራ ተጻዊቱ እዩ።

ስለ ዝኾነ ድማ አብ ድሕሪ ምርግጋጽ ነጻነትና ዝቕጸለ መስርሕ ጉዕዞና፣ ፖለቲካዊ ስርዓት አብ ምትካልን ኩሉ-መዳዊ መጻኢ ሂወት ናይ ህዝብታትናን ሃገርናን አብ ዝውስኑ ጉዳያትን፣ ከቢድ ፖለቲካዊ ጸገማት ዝፈጠረን ዝቕጽል ዘለን ፖለቲካዊ ድክመት /ብኩራት/ እዩ።

እዚ ጸገማት እዚ ከጋጥም ዝኸኸለ ድማ፣ ህዝብታትና ዋላ እኳ ምንጪ ናይ ሰብአውን ማተርያላውን ቁጠባውን ናይ ሰውርኣም ብምኃን፣ ዝተቐለሱን ከቢድ ምስዋእትን ስንክልናን ዝኸፈሉን ብዙሕ ሓሳረ-መከራ ዝረአዩን እንተኹስ፣ ባዕዳዊ መግዛእቲ ብምብራር ሃገራዊ ነጻነት ምርግጋጽ ማለት፣ ከም እኹልን ኩሉ-መዳዊ ጠቕሞምን መሰሎምን ዝምልስ ገይሮም ክግንዘቡ ዝድርኹ፣ ፖለቲካዊ አስተምህሮን ጽልዋን ናይ ፖለቲካዊ ውድባት ስለ ዝነበረ፣ ምስቲ አብ ሕብረተ-ሰብና “ዘበረቐት ጸሓይና ዝነገሰ ንጉስና” ዝብል ናይ አረዳድኣ ግጉይ ብሂል ተደሚሩ፣ ነቲ ነጻነት አብ ምርግጋጽ ዓብላሊ ኮይኑ ዝኣተወ መሪሕነት ውድብ ህግሓኤ/ህግደፍ፣ ጸረ-ህዝብን ጸረ-ደሞክራሲን ዝኾነ ስርዓት ክሃንጽ ሓጊዙዎ እዩ። ስለ ዝኾነ እቲ ሰውራና ንመጻኢት ኤርትራ ኣመልኪቱ ከበርክቶ ዝግባእ ዝነበረ ኣወንታዊ ፖለቲካዊ ደሞክራሲያዊ አስተምህሮን ናይ ቃልሲ ውርሻን አንፈትን ተቐጽዮ ክተርፍ ግድን ኮይኑ እዩ።

እቲ ፖለቲካዊ ስልጣን ብምትላልን ሓይልን ዝጨበጠ ሓይሊ፣ ነቲ ብባዕዳውያን ገዛእቲ ሓይልታት ኢትዮጵያ አብ ልዕሊ ህልውናን ኩሉ-መዳዊ መሰልን ሓርነትን ናይ ህዝብታትና ዝካየድ ዝነበረ ጭቆናን ጭፍጨፋን ካልእ በደላትን፣ ብዘቤታዊ ገዛኢ ሓይሊ ከም ዘለዎ ተወሪሱን ተሰሪሕሉን ጥራሕ ዘይኮነሱ፣ ብዘኸኸኡን ዝሓሰመን መልክዑ ተጠናኺሩ አብ ልዕሊ ህዝብታትና ክዝውተርን ክቕጽልን ኮይኑን ዝቕጽል ዘለን እዩ። እቲ ሓቂ ከምኡ ብምኃን ድማ፣ መሪሕነት ህግሓኤ/ህግደፍ ገዛኢ ምንግስቲ ካብ ምኃን ሓሊፉ፣ ፖለቲካዊ እምነት ምሓዝ ዝምልከት፣ ንእምነቱ መቕባልን ምውራሲን ጥራሕ ምኃን ብምግዳድ፣ ካብኡን እምነቱን ወጻኢ ፖለቲካዊ ውድባትን እምነታትን ከይህልዉን፣ ህዝብታትና ካልእ ፖለቲካዊ እምነት ክኣምኑን ምስ ካለኣት ፖለቲካዊ ውድባት ክውደቡ እንተዳኣ ፈቲኖም ድማ ከም ዘይፍቀድን፣ ከም ከቢድ ገበን ዝፈጸሙ ተቐጽሩ ዘቕጽዕ ምኃን ብምእዋጅ ብሓይልን ጎነጽን ኣገድዎም እዩ።

ናይ እምነትን ወደባን ነጻነት ምህላው አብ ዝምልከት ብሓጺሩ፣ ብስም “ህዝብታት ኤርትራ ድሑራት ስለ ዝኾኑ እንተተፈቐዱሎም ብድሑር ኣገባባት ስለ ዝጥቀሙሎም ናብ ህውከትን ዕግርግርን ዕንወትን ስለ ዘምርሑ፣ ክሳብ ዘይነቕሑን ዘይማዕበሉን ዘሎ ኩነታት ክውደቡ ክፍቀደሎም ኣይግባእን ኣይፍቀድን” ብዝብል ናይ ዓመጽ ውሳኔን እገዳን፣ ህዝብታትና አብ ፖለቲካዊ መዳይ ከይዋሰኑ፣ ኣፎምን ኣእምሮኣምን ከም ዝልጎም ዝተገብረ። አብ ማሕባራዊ ኣክናውኦም ብዝምልከ 'ውን እንተኹስ፣ ናይ ቋንቋ ጉጅለታት እምበር ብሂራት ከም ዘይኮኑ /ዘየለዎ/ ብወግዒ ብምሕባር፣ ብማንነቶም ባዶነት ክስመዖምን ክሓፍሩን፣ መዓልታዊ ሂወቶም ብቋንቋኦምን ባህሎምን ከይጥቀሙን ከይመርሑን፣ ከይዕቅቡምን፣ ታሪኽም ብግቡእ ከይስንዱን ንሓድሽ ወለዶ ከየውርሱን ክዕገቱ ተገይሩ እዩ። ስለ ዝኾነ ተረካቢ ሕድርን ወራሲ ታሪኽን ዝኾነ ወለዶና፣ አብ ፖለቲካውን ማሕበረ-ባህላውን መዳያት ዝተነጸረ ፍልጠትን ውርሻን ብዝተጨበጠ ኩነታት ክወርስ ዕድል ረኺቡ እዩ ክባላል ዝካኣል ኣይኮነን።

ብአንጻሩ ናይ ሰብአውን ደሞክራሲያውን መሰላት አልባ ኮይኑ፡ ኣብ ትምህርቲ ይኹን ኩሉ መዳያዊ ሂወቲ፡ ንግጉይን ኣፍራስን እምነት ናይቲ ገባቲ ስርዓት ብግዲ ተቐቢሉ፡ ዘበናዊ ኣገልጋሊ ጊላ ናይቲ ኣዕናዊ ስርዓት ኮይኑ ብፖለቲካዊ ድንግርግር እናተሳቐየ፡ ዝተጸገመ ፖለቲካውን ማሕበረ-ሰነ-አእምሮውን ተረደኦ ሓዙ ናይ ምውራሱን ምትኸኻእን መጻኢ ዕድሉ ብዙሕ ጸገማት እናጋጠሞ ዝመጸን ገና ሕጂውን ካብዚ ጸገማት እዚ ዝተላቐቐ ወለዶ ኣይኮነን ዘሎ። እዚ ቦቲ ኣዕናዊ ስርዓት ህግደፍ ኣብ ፖለቲካውን ማሕበረ ቁጠባውን ባህላውን መዳያት ናብ ልዕሊ ህዝብታትና ብሓፈሻ፡ ናብ ልዕሊ ሓድሽ ወለዶና ካኣ ብፍላይ ዝወረደ ከቢድ ጸገማትዚ፡ ኣብ ምውርራስ ዝፈጥሮ ዘሎ ተጽዕኖ ብጭቡጥ ዝሕብር ታሪኻዊ ተርእዮ እዩ።

ነዚ ታሪኻዊ ጸገማት እዚ ኣብ ምፍታሕን ናይ ምውርራስ መስርሕን፡ ተራ ናይ ተቓዋምቲ ገዳይም ፖለቲካዊ ውድባትና እንታይ ይመስል ብሓፈሻ ክንርኢ እንክለና ድማ፡ ኣዘዩ ድኹምን ዳርጋ ዘዩሎን ክበሃል ዝካኣል እዩ። መኸንያቱ መብዛሕቲኡን ገዳይም ፖለቲካዊ ውድባትና፡ ኣካልን ኣምሳል ናይቲ ካብ ተራ ሃገራዊ ነጻነት ምርግጋጽ ንላዕሊ ዘይርኢ ፖለቲካዊ ኣተሓሳስባ ሓዘን ዝተቐለሳን ዘቃለሳን ብምዃንን፤ ዝተነጸረ ሓባራዊ እምነት ብምሓዝ ኣንጻር እቲ ገባቲ ስርዓት ኣብ ባሕሪ ህዝቦንን ሃገረንን ብምዃን ንህዝብታትና ካብ ጭቆናን ወጽዓን ንክናገሩ ብከምቲ ዝድለ ክምህራን ወዲበን ከቃልሳን ብዘይምክኣለንን፤ ተቓዋምቲ ውድባትና ንጸላኢ ብብቕዓት ብምምካት ውጽዓት ህዝብታትና ናብ ቃልሲ ክግስሉን ክቃለሱን ኣብ ምግባር ብሓፈሻ፡ ንመንእሰይ ወለዶና ድማ ብፍላይ፡ ብቐጥ ተቓላስን ወራስን ተካእን ሓይሊ ኮይኑ ክርከብ ኣብ ምግባርን ናይ ገዛእ ርእሰን ዝሆነ ፖለቲካዊ ድኸመታት ጸኒሑወንን ገና ኣለወንን እዩ።

ንመንእሰይ ወለዶና ካብቲ ኣዕናዊ ስርዓት ዝቐሰሞ ግጉይ ፖለቲካዊ እምነትን ርእይቶን ብምልቓቕ ክቃለስን ብናይ መስርሕ ቃልሲ ኣቢሉ ሕሉፍ ተሞኩሮን ታሪኽን ክቐስምን ክወርስን ኣብ ምግባርውን ኣይበቐዓን። ብአንጻሩ ኣብቲ መንእሰይ ወለዶና ዝርኤ ዘሎ ፖለቲካዊ ድኸመታትን፡ ምንኣስ ተሳትፍኡ ኣብ ቃልሰን፡ ብኣሉታ ብምርኣይ፡ እዚ ሓድሽ ወለዶዚ ክቃለስ ከም ዘይደሊ፡ ሕማቕ ትውልዲ ጌርካ ምርኣይን ምግላጽን ዝኣመሰሉ ኣሉታዊ መግለጽታት ናይ ምሃብ ድኹምን ዘይሓጋዝን ፖለቲካዊ መንፈሳት ኣብ መብዛሕትኡን ገዳይም ፖለቲካዊ ውድባት ብሓፈሻ ህልዊ እዩ። ከምዚ ዓይነት ርእይቶ ድማ ግጉይ ካብ ምዃን ሓሊፉ፡ ድኸመታተን ብግቡእ ከይረኣዩ፡ ጉድለታተን ነቲ ሓድሽ ወለዶ ከሰክማ ስለ ዝፍትና መሰረታዊ ፖለቲካዊ ጉድለት እዩ፤ ሓላፍነተን ብግቡእ ክጻወታ ዘይብቀዓን ዘመላኸትውን እዩ።

ኣብቲ መንእሰይ ወለዶናውን እንተኾነ፡ ካብ ዘለዎ ናይ ፖለቲካዊ ፍልጠት ምንኣስን፡ ተወዲቡ ኣብ ምቕላስ ዘይምብቃዕን፤ ካብ ዝሓለፈ ህዝባዊ ቃልስና ኣወንታዊ ፖለቲካዊ ትምህርትን ተሞኩሮን ዘይቀሰመ ብምዃንን ተደሚሮም፡ ናይ ምምዝዛን ፖለቲካዊ ዓቕሚ ከጥሪ ስለ ዘይካኣል፡ ካብዘም ዘይሓገዝቲ ረጃሒታት እዚኣቶም ብምብጋስ፡ ናይ ፖለቲካዊ ውድባት ተሞኩሮን ተራን ብኣሉታዊ መዳዩ ጥራሕ ብምርኣይ፡ ነቲ ቃልስን ፖለቲካዊ ናይ ምውርራስ ጉዳያትን ብዓይኒ ዕድመ ጥራሕ እናረኣየ፡ ፖለቲካዊ ውድባት ኣብ ዝሓለፈን ህልዊ ኩነታትን ኣወንታዊ ተራ ከም ዘይተጻወታን፡ ይጻወታ ከም ዘዩለዎን፡ እቲ ቃልሲ ነቲ መንእሰይ ወለዶ ክሓድጋሉ ከም ዝግበእን ዝርኢ ግጉይ ፖለቲካዊ ርእይቶ ብሓፈሻ ብምሓዝ ክነጥፍ እዩ ዝረኣ ዘሎ።

ካብዚ ሓሊፉ ክሳብ መንእሰይ ጥራሕ ንበይኑ ተወዲቡ ተቓሊሱ ክዕወት ከም ዝኸእል ፖለቲካዊ ግንዛብ ብምሓዝ፡ ፍሉይ ናይ መንእሰያት ውደባ ክውንን እናፈተነ፡ ብዙሕ ፈተነታትን ፍሽለታትን እናኣጋጠሞ ዝመጸን ዝቐጽል ዘሎን እዩ። ስለ ዝኾነ እዚ ኣገዳሲ ክፋል ሕብረተ-ሰብና ዝኾነ ዓቕምናዚ እውን እንተኾነ፡ ኣብ ሓቢርካ ተማሓዚኻ ምቕላስን ኣብ ጉዳይ ፖለቲካዊ ተሞኩሮ ናይ ምውርራስ መስርሕ ብሳልሳይ ደረጃ ዝግለጽ ናይ ገዛእ ርእሱ ፖለቲካዊ ጉድለት ኣለዎ እዩ።

ኣብ ቃልስና ኣብ ጉዳይ ፖለቲካዊ ምውርራስ ዘጋጥመና ዘሎ ሽግራት ተራ ድኸመትን ጸገምን ዘይኮነስ፡ ቀጻሊ መስርሕ ዝሓትት ፖለቲካዊ ቃልሲ ኣብ ህዝቢ ምክያድ መዃኑ እዞም ኩነታትን ተራን ናይ ጸላእን፡ ተቓዋምቲ ውድባትናን፡ መንእሰይ ወለዶናን ዝረኣዩ ዘለው ጸገማትን ድኸመታትን ደሚርና ክንመዝናም እንክለና ጭቡጥ ትምህርቲ ዘቐሰሙና እዮም። ምኸንያቱ ፖለቲካዊ ተሞኩሮን መስርሕ ምውርራስን፡ ሕጊ ናይ ቃልሲ ተኸቲልካ

ዝካየድ መሰረታዊ ጉዳይ ክነሱ፡ ከም ተራ ነገርን ብድሌትን ወለንታን ኣብ ሓጺር ግዜ ክፈጸም ከም ዝካኣል ገይሩ ዝርኢ ግንዛብናን፡ ካብዚ ብምበጋስ ኣብ ሕድሕድና ምውቕቕቕታን ምንጽጻግን ግጉይ ምኃን ስለ ዘምህረና።

ኣብ ህዝባዊ ቃልስና መስርሕ ፖለቲካዊ ምውርራስ ካብ ከውርሳ ዝግበአን ፖለቲካዊ ውድባትን፡ ክውርስ ዝግበአ ተካኢ መንእሰይ ወለዶን ብግቡእን ብምልኣትን ክመሓላለፍ ክካኣል እምበኣር፡ ኣብ ህዝብና ብሓፈሻ፡ መንእሰይ ወለዶና ካኣ ብፍላይ ማእከል ዝገበረ ዘዩቋርጽ ፖለቲካዊ ስራሕ ከነካይድ እዩ ዝህልወና። በዚ ኣገባብ እዚ ድማ ኣብ ህዝብና ይኹን መንእሰይ ወለዶና፡ ዓሚቕ ፖለቲካዊ ግንዛብ ብምፍጣር፡ ኣብ ርእሲ'ቲ ባህርያዊ ናይ ኩሉ መዳያዊ ምውርራስን ምትክኻእን ሕግን መስርሕን፡ ኣብ ፖለቲካዊ መዳይ ካብ ሕሉፍን ህልውን ተሞኩሮና ዝተጠርዩ ፖለቲካውን ውድባውን ዓቕሚ ህዝባዊ ቃልስና ናብ ወራስን ተካእን ዝኾነ መንእሰይና ዝተሓላለፈሉ ፖለቲካዊ ኩነታት ምፍጣርን ምውርራስን፡ ኣብዚ መዳይዚ ዘሎ ፖለቲካዊ ጸገማት ብዘዩቋርጽ ቃልሲ እናተቐለለ ኣብ መስርሕ ክውገድ ይካኣል እዩ።

እዚ ፖለቲካዊ ናይ ምውርራስ ዕላማ፡ ሓላፍነትን ሓደራንዚ ምልኣትን ውሕስነትን ክህልዎ ግን፡ እቲ ኣብ ሞንጎ ተቐውምቲ ውድባትን ካለኣት ኣካላትን ዝረኣ ዘሎ ተመሓዚኻን ተደጋፍካን ኣንጻር ናይ ሓባር ጸላኢ /ሀግደፍ/ ክትቃለስ ዘይምብቃዕ፡ ኣብ ተቐላባይ ዓቕምና ምድኻምን፡ ናይ ቃልሲ ግዜና ምንዋሕን ኣሉታዊ ተራ ዝጸወት ዘሎ ዓቢ ፖለቲካዊ ጸገም ምቕላልን ምፍታሕን፤ ንሓፈሻዊ ኩነታት ቃልስና ካብ ምስላጥ ሓሊፉ፡ ንፖለቲካዊ ናይ ምውርራስ መስርሕ ቃልስናውን ምቕጻል ፖለቲካዊ ባይታ ኣብ ምፍጣርን ምስላጥን ዘይትካእ ተራ ስለ ዝጸወት፡ ኣብ ክሊ ምሕዝነትን ሓድነትን ተቐላባይ ሓይልና ዝረኣ ዘሎ ፖለቲካዊ ምንጽጻግን ዘይምክብባርን ዘይምውህሃድን ደኽመታት፡ ኣካል ኣምሳል ናይቲ መስርሕ ናይ ፖለቲካዊ ምውርራስ ዕማምና ገይርና ክንርእዮን ግቡእ ኣትኩሮ ሂብና ንምውጋዱ ክንቃለስንውን እዩ ዝህልወና።

ኣብ ትሕቲ ዝተፈላለዩ ባዕዳውያን ገዛእትን ዘቤታዊ መግዛእቲ ስርዓት ሀግደፍን፡ ወፍሪ ብሕታዊ ርእሲ-ማል ኣብ ቁጠባ ኤርትራ እንታይ ይመስል ነይሩን ኣሎን ምርኣይ፡

ባዕዳዊ መንግስቲ ጣልያን ንከባቢ ሰላ /፳፬/ ዓመታት ዝኸውን ንኤርትራ ክገዝኣ እንከሎ ከም ካላኣይቲ ሃገሩ /ካለኣይቲ ሮማ/ ቆጶሩ ንዘካኣልም ክነብረላ ብምሕሳብ ክኸውን እንከሎ፡ እቲ ካላኣይ ካኣ ንካለኣት ሃገራት ኣፍሪቃ ንምውራር መንጠሪት/መናሃርያ/ ቦታ ክትኮኖ ዝዓለመ እዩ ነይሩ። በዚ ዕላማ መንጽር እዚ ካኣ እዩ ነዚ ክልተ ባህግታቱ እዚ እተማልእ ኤርትራ ግዝእቲ ሃገር ክገብራ ብዙሕ ናይ ትሕተ-ቕርጻ መንገድታት፡ ጽርግያታት፡ መንገዲ ባቡር፡ መዕርፎ ነፈርቲ፡ ወደባትን ናይ ባሕሪ ምንግዚያታትን፡ ተሌፎን፡ ሓይሊ መብራህቲ ክሳብ ቅልጡፋት ናይ መንግዚያ ኣገልግሎት ዝህብ ብኤለትሪክ ዝንቀሳቕስ ከም ተሌ-ፈሪካ ዝኣመሰሉ መሳለጥያታት ዝተኣታተው።

እዚ ዕላማዚ ብሓደ ሸነኽ ነቲ ከካይዶ ዝወጠኖ ኩናት ዝጸውር ቁጠባ ከረጋግጽ ንሰራዊቱ ዝኸውን ናይ ሎጂስቲካዊ መሳርሒታትን ስንቕን ዝሰርሓ ፋብራታት፡ ናይ መጻገሚ መካንይ ዓባይትን ናእሽቱን ጋራጃትን ብርክት ዝበሉ ሰራሕ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ነቲ ኣብ ዓዲ ጣልያን ዝነበረ ስእነተ-ስራሕን ናይ ናብራ ጸገማትን ንምፍቕስ ኢጣላውያን ሰብ-ሃብቲ ይዕቦ ይንኣስ ርእሲ-ማል ዘለዎም ኣብ ኤርትራ መጻእም ንኤርትራ ከም ካልኣይቲ ሃገሮም ቆጶሮም ሰራሖም ሂወቶም ክመርሑ ገይሩዎም እዩ። በዚ ካኣ ሰብ-ሃብቲ ኣብ ዝተፈላለዩ ከባቢታት ርእሲ-ማሎም ኣፍሲሶም ክሰርሑሉ ዝኸእሉ ጥጡሕ ባይታ ክፈጥረሎም ምእንቲ ዘድልዮም መሬት ህዝቢ ኣብ ትሕቲ መንግስቲ /ደሚና/ ብምግባር ብኮንቸሰዮ-ኒታት እናዓደለ ክውሃቦም ኣመቻቻይሎም እዩ። በዚ ካኣ ብዙሓት ኢጣልያውያን ተተባቢዮም መንባብረኦም ብቀዋሚ ኣብ ኤርትራ ብምግባር ኣባይቶምን መሳርሒታቶምን ሃንጹ።

በዚ ምትብባዕዚ ካኣ ካብቲ መንግስቲ ጣልያን ዝውንኖ ትካላት ወጻኢ ኣብ ብሕታዊ ጽላታት ናይ ቁጠባ ርእሲ-ማሎም ዘፍሰሱ ብዙሓት ኢጣልያውያን እናበርከቱ መጹ። እዞም ኢጣልያውያን ኣውፈርቲ ርእሲ-ማል

እዚአቶም፡ መብዛሕትኦም ኣብ ሕርሻን ኢንዱስትሪን ዝተዋፈሩ እኳ እንተነበሩ፡ ኣብ ናይ ኣታውን ወጻእን ንግድን ናይ ኣገልግሎትን ቱሪዝምን ዝተዋፈሩውን ነይሮም እዮም። ብዙሓት ኢጣላውያን እቲ ናይ ኤርትራ ክሊማ ምስ ናይ ሃገሮም ዝመሳሰል ብጣዕሚ ዝሰማመዮም ምዃኑ ብምግላጽ፡ እቲ ዝበዝሐ ኢንዱስትሪታት ኣብ በሪኽ ዝሒል ቦታታት ናይ ደጋ ብቀንዱ፡ ኣብ ኣስመራ ብብዝሒ ዝተደኮና ክኾና እንክለዎ፡ እቲ ናይ ሕርሻ ግን መብዛሕትኡ ኣብ ወይን ዴጋን ቆላን ዓበይትን ናእሽቱን ትካላት ኣብ ገሊኡውን ክልቲኡ ትካላት ኣግሮ-ኢንዱስትሪ ዝጠመረ ሰፋሕቲ ናይ ሕርሻ ቦታታት ብምሓዝ፡ ብዙሓት ሰራሕተኛታት ብምቁጻር ከልምዑን ብዙሕ ሃብቲ ክድልቡን ክኢሎም እዮም።

ንኣብነት ኣብቲ ግዜ እቲ ካብተን ኣብ ኣስመራ ዝተደኮና ዓበይቲ ናይ ንግዲ ትካላትን ፋብራታትን ናይ ዓለባ፡ ናይ ጥርሙዝ፡ ናይ መስተ፡ ዝተፈላለያ ናይ መግቢ ዓይነታት ዘዳልዎ ፋብሪካታት፡ ናይ ክዳውንትን ጫማን ፋብራታት፡ ዓበይትን ናእሽቱን መካይን ኣምጻእትን ሸየጥትን፡ ናይ መለዎወጢታት መሳርሒታትን፡ ናይ ጽገና ዓበይትን ናእሽቱን ጋራጃትን፡ ናይ ጸባን ውጽኢት ጸባን ዝዕሸጉ ፋብሪካታትን ወዘተ ብብዝሒ ነይረን ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ዓበይቲ ግልጋሎት ዝህቡ ናይ ጣልያናውያን ትካላትን፡ ሆቴላት፡ ናይ ግሊ ኣብያተ-ትምህርቲ፡ ሕክምና፡ ሲነማታት፡ ለይታዊ ናይ ትልሂት ክበባት፡ ኩሉ ዓይነት ስፖርታዊ ውድድራት፡ ከምኡውን ገንዘብም ዘቐምጥሉ ልቓሕ ክረኽቡሉ ዝኸእሉ ዕድላት ዘመቻቹ ናይ ንግዲ ፋይናንሳዊ ትካላት ባንክታት ነይረን እዮን። ንኣብነት ባንክ ዲሮማን ባንክ ዲናፖሊን ከም ኣብነት ምጥቃስ ይካኣል።

እዚ ኣብቲ ናይ ከበሳ ደጋ ክሊማ ዘለዎ ኣብ ኣስመራን ከባኣን ዝተደኮና ፋብራታት ክኾና እንክለዎ፡ ኣብ ደቀምሓረን ከባቢኡን ሕርሻን ናእሽቱ ፋብራታትን ዝውንኑ ኢጣላውያን ሰብ-ሃብቲ ጀራዲንን እስታላታትን ዝነበሮም ፍርያቶም ናብ ኣስመራ ዘማላልሱ ብርክት ዝበሉ ነይሮም እዮም። ኣብ መንደፊራን ከባቢኡን ብተመሳሳሊ ነይሩ እዩ። ኣብ ናይ ወይን-ደጋ ከባቢታት ናይ ኤርትራ ከም ዒላ-በርዕድን ከረንን ከባቢኡን ጊንዳዕን ከባቢኡን፡ ወዘተ ዝኣመሰሉ ብብዝሒ ኣብ ናይ ሕርሻን ጀራዲንን እስታላታትን ትምባኸን ዒቃን ወዘተ ዘፍርዩ ገሊኡ ናብ ኣግሮ-ኢንዱስትሪ ዝተሰጋገረ ልዑል ካፒታል ዝነበሮም ብእሸሓት ሸቃሎ ቆጶሮም ዘሰርሑ ነይሮም እዮም።

ኣብ ምዕራባዊ ቆላታት ናይ ኤርትራ ካኣ፡ ዝበዝሑ ኣብ ናይ ሕርሻን ኣትክልትን ናይ ጡጥ ኣብ ኣቕረደትን ከባቢኡን እንገርገን ከርከቡትን፡ ተሰነይን ከባቢኡን/ዓሊ-ግድር/ ሰፋሕቲ ቦታታት ሒዞም ዘልምዑ ነይሮም እዮም። ኣብቲ ግዜ እቲ ሕርሻን ኢንዱስትሪን ከመይ ተመጋጊቦም ይኸዱ ነይሮም ንኣብነት እንተወሰድና፡ ኣብ በዓል ዓሊ-ገድር ብዘበናዊ ኣተሓራርሳ ዝፈሪ ዝነበረ ጡጥ ናይ ባራቶሎ ኣብ ኣስመራ ኣብ ፋብሪካ ዓለባ፡ ፈርዩ ንናይ ውሽጢ ዕዳጋ ሸፊኑ ናብ ወጻኢ ዕዳጋታት ዝሰድደሉ ነይሩ እዩ። ከምኡውን ብዓበይቲ ካምፓኒታት ዝውነን ኣብ ዒላ-በርዒድ ዝተደኮና ናይ ኣግሮ-ኢንዱስትሪ ፋብሪካታት ናይ ጸባን ውጽኢት ጸባን፡ ናይ ሳልሳን ናይ ወይንን ሓሰማን ወዘተ ዝኣመሰሉ ተዋጽኦታት ናብ ወጻኢ ሃገራት ንሰደድ ይላኡኸ ምንባሩ ዝፍለጥ እዩ። ኣብ ምብራቓዊ ቆላታት ኤርትራ ካኣ፡ ክሳብ ገማግም ባሕርን ወደብ ባጽዕን ደሴታትን ማርሳታትን፡ ንናይ ቱሪዝም ኣገልግሎት ጥራሕ ዘይኮነስ፡ ኣብ ባጽዕ ናይ ስሚንቶ ፋብሪካ፡ ከምኡውን ናይ ባሕሪ ሃብቲ ክቡር ዕንቁን ጨው፡ ዓሳ ብብዝሒ ርእሰ-ማሎም ኣፍሲሶም ዘሰርሑ ጽላታት ነይሩ እዩ።

ባዕዳዊ መግዛእቲ ጣልያን ንኤርትራ ከም ካለኣይቲ ሃገሩ ገይሩ ብዘላቕነት ክነበረላ ዝነበሮ መደብ ኣብ ካላኣይ ኩናት ዓለም ተሳዒሩ ካብ ኤርትራ ብ1941 ምስ ወጸ ኣብ ቦትኡ ባዕዳዊ መግዛእቲ ኢንግሊዝ ንዓሰርተ ዓመት ንኤርትራ ከማሓድራ ምስ ተገብረ፡ ምምሕዳር ኢንግሊዝ ንብረት ናይ መንግስቲ ጣልያን ዝነበረ ኣብ ትሕቲ ቁጽጽሩ ኣእተዎ። ብዙሕ ክቡር ዝኾነ ንብረት ከም ናይ ወደብ መጽዓንን መራገፍን ተሌ-ፍሪካ ወዘተ ዝኣመሰሉ እናራሰዩ ናብ ህንድን ካለኣት ሃገራትን ሸጠ። ስለዚ ምምሕዳር ኢንግሊዝ ኣብተን ኣብ ኤርትራ ዝጸንሐለን ግዜ ኣብ ምዕባላ ቁጠባ ኤርትራ ብዙሕ ዝገበሮ ኣስተዋጽኦ ኣይነበሮን። ነቲ ናይ ግሊ ወፍሪ ርእሰ-ማል ናይ ጣልያናውያን ግን ኣይተንከፎን፡ ከም ዘለዎ ክቕጽልዎ እዩ ዘፍቀደን ዘተባበዐን።

ካለአት ወጻእተኛታትውን ከምቲ ብዝሒ ኢጣልያውያን እኳ እንተዘይኮኑ፡ አዕራብ የመናውያን ፡ ህንዳውያን፡ አርመናውያን፡ አይሁዳውያን ወዘተ ርእሰ-ማሎም አፍሲሶም ክፉት ዕድላት ናይ ናጻ ዕዳጋ ውድድር ስለ ዝነበረ እዚአም'ውን አብቲ ወፍሪ ርእሰ-ማል ክሳብ አብ ናይ ሰደድ ምልክቶን ምምጻእን ናይ ሕርሻን ኢንዱስትርን መሳርሒታትን አብ ናይ ንግዲ ስራሓት ተዋፊርም አብ ምዕባል ናይቲ ቁጠባ ናቶም ተራ ነይሩዎም እዩ። ከምዚ ኢሉ እቲ ናይ ወጻእተኛታት ርእሰ-ማል ክሳብ ምምሕዳር ፌደራሽንን ውድቀት ስርዓት ሃይለስላሴን ብዙሕ ካብኡ ዝቐጸለ ይኹን ዳኣምበር፡ ምስቲ ዘይቅሱን ፖለቲካዊ ኩነታት ናይ አርባዓታትን ሓምሳታትን ሰሳታትን ገሊኡ ናብ ኢትዮጵያ ክግባዝ ክግበር እንከሎ፡ ገለ ካኣ ንብረቶም ሸይጦም ናብ ሃገሮምን ዝመረጽዎ ወጻኢ ሃገራትን ዝኸዱ'ውን ወሑዳት አይነበሩን። ብውሕዱ ክሳብ ውድቀት ስርዓት ሃይለስላሴ ካብ ሓሙሽተ-ሚእቲ /500/ ዘይውሕዳ ፋብሪካታት አብ ኤርትራ ርእሰ-ማለን አዋፊረን ይሰርሓ ነይረን እዩን። አብ ኤርትራ እዚ ወፍሪ ናይ ወጻእተኛታት ርእሰ-ማላውያን እዚ አብቲ ግዜ እቲ ካብ ብዙሓት ሃገራት አፍሪቃ ዝሕሸ ከም ዝነበረ ኤርትራውያን ናይ ቁጠባ ምሁራን ይገልጹ።

እቲ ሃገራዊ ዜጋ አብ ትሕቲ ባዕዳዊ መግዛእቲ ጣልያን ይኹን ኢንግሊዝ፡ ሰብአውን ደሞክራሲያውን መሰሉ ተገፊፋ ጥራሕ ዘይኮነስ ሰቡሕ መሬቲ ንሃብታማት ኢጣላውያን ክዕደል ተገይሩ፡ ብድሕረትን ድኽነትን ዝተጎሳቐለ ሂወት ከሕልፍ እዩ ዝግደድ ዝነበረ። እቶም ዕድለኛታት ዝኾኑ ውሑዳት ኤርትራውያን ብግዜ ጣልያን ክሳብ ራብዓይ ክፍለ፤ አብ ግዜ ኢንግሊዝ ካኣ ክሳብ ሻሙናይ ክፍለ ክማሃሩ ጥራሕ እዩ ዝፍቀደሎም ዝነበረ። እቲ አብ ትሕቲ ናይ መንግስቲ ይኹን ናይ ግሊ ኢጣልያውያን ካምፓኒታት ዝሰርሑ፡ ሰራሕተኛ ኤርትራዊ ጥላኻ ዓስቡ /ደሞዙ/ ካብ ኢዱ ናብ ኣፋ ዘይበጽሕ እንተነበረ እቲ ሞያ ግን ብተሞኩሮ ክቐስሞ ጽቡቕ ኣጋጣሚ ፈጠርሉ እዩ።

ብዙሓት ኢጣላውያን ቦቲ አብ ላዕሊ ዝተጠቐሰ ምክንያታት ካብ ኤርትራ አብ ዝወጽሉ እቲ ሞያ ዝቐሰመ ወዲ-ዓዲ ብንኡስ ዓቕሙ ነቲ ሞያ ክቐጽሎ፡ ገለ ዝሕሸ ርእሰ-ማል ዘዋህሉ ካኣ፡ ነተን ናእሽቱ ናይ ንግዲ ትካላት ይኹና ናይ አገልግሎት መሳርሒታት ክገዝእዎን ዝኸኣሉ ነይሮም እዮም። በዚ ካኣዩ ምስ ምምጻእ መግዛእቲ ጣልያን ርእሰ-ማልነት አብ ኤርትራ ኣትዩ ሕብረተ-ሰብ ኤርትራ ካኣ ካብ መስፍናዊ ሕብረተ-ሰብ ናብ ምስፍነ-ርእሰማላዊ ሕብረተ-ሰብ ዝተሰጋገረ። እዚ አብ ኤርትራ ዝተራእዩ ወፍሪ ናይ ርእሰ-ማል እዚ ግን ብመንጽር እቲ አብ ዝደሓረ እዋን አብ ኤርትራ ዝገዝእ ዝነበረ ፋሽስታዊ ስርዓት ድግን ስዒቡ ዝመጸ ዘበታዊ መግዛእቲ ስርዓት ህግደፍን ኣሃሚድካ ክረኣ እንከሎ፡ መንግስታዊ ጽላት ጥራሕ ዘይኮነስ ብሕታዊ ጽላትውን እንተኾነ፡ እናንቆልቆለን እናበረሰን ዳኣምበር እናዓበዩ ኣይከደን።

ደርጊ ነተን ዝነበራ ፋብሪካታት ዝዓበዩት ትኹን ዝነኣሰት ብምህጋር ክዳኸምን ክዓኑን ክገብሮ እንከሎ፡ ገባቲ ምልካዊ ስርዓት ህግደፍ ካኣ መሬት ይኹን ዓበይቲ ትካላት አብ ትሕቲ መንግስቲ ብምእታው፡ ደርጊ ዝሃገሮ ከም ዘለዎ ብምቕጻል ኤርትራውያን ንብረቶም ክምለሰሎም ንዝሓተቱ፡ ንብረቶም ካብ ዝተሃገረሉ ክሳብ ኤርትራ ነጻ ዝኾነትሉ ናይቲ ብደርጊ ዝተሃገረ ንብረቶም ፍትሓዊ ዘይኮነ ግብሪ ክኸፍሉን ከም ህዝቦም መሕወዪ ግብሪ ዝበሃል ንመንግስቲ ክኸፍሉ ዘገድድ ሕጊ ኣታኣታትዮ ብዙሓት ክኸፍሉ ዘይከኣሉ ንብረቶም ተሃገሩ ዝተረፈ ውሑዳት ኣይኮኑን።

በዚ መዕነዊ ፖሊሲዚ ስርዓት ህግደፍ እዚ ካኣ ብዙሓት ዝኣረጋ ፋብሪካታት መቀያየሪ ዘይብለን ተገዲስካ ንምሕዳሰንን ንምምዕባለንን ስለ ዘይሰርሐ ተባላሽዩን ዝተረፋ ውሑዳት ኣይኮናን። ዓበይቲ ናይ ኣግሮ-ኢንዱስትሪ ብመስኖታት ዝለምዕ ዝነበረ ሰፋሕቲ ናይ ሕርሻ ቦታታት ሳኣን ግቡእ ኣተሓሕዞን ምክንኻንን ውጽኢታዊ ክኸውን ኣይካኣለን። ብሓጺሩ ኩሉ ፋብሪካታት ይኹን ዓበይቲ ሕርሻታት ተሃገሩ አብ ትሕቲ ደርግን ስርዓት ህግደፍን ዝኣተወ፡ ትርፌ እቶት ከምጽእ ይትረፍ ዝዓበዩ ክሳብ እዩ ኣሰዒቡ። እዚ ካኣ ክልቲአም ጭፍጨፍቲ ስርዓታት ዝኸተሉዎ ቁጠባዊ ፖሊሲ ካብ ዝዓበዩ ክሳብ ዝተሓተ ናይ መንግስቲ ኢድ ምትእትታው ዘይተፈለዮ ገባቲ ቁጠባዊ ፖሊሲ ኮይኑ ነጻ ዕዳጋ ዘዩፍቕድ እዩ። እዚ ካኣ ኣሸንጓይይ ናይ ወጻኢ ሃገራት ኣውፊርቲ ርእሰ-ማላውያን ክስሕብስ ነቶም ንኡስ ርእሰ-ማል ዘለዎም ደቂ ዓዲ ዘተባብዕን ናይ ሃገር ቁጠባ ዝቐትልን እዩ።

አብ ግዜ ደርጊ ርእሰ-ማል ዘለዎ ወዲ-ዓዲ ካብ ፍርቂ ሚልዮን ብር ንላዕሊ ከንቀሳቕሶ ከም ዘይክእል ገደብ ዝነበሮ ኮይኑ፡ ገባራይ ካላ ፍረያቱ አብ ነጻ-ዕዳጋ ሸይጡ ከይጥቀም ዝእግድ እቲ ስርዓት ዋጋ ባዕሉ ተሚኑ ብሕሱር እናገዛእ ዝኸዘንን ብኸባር ዝሸይጥን ምንባሩ ዝዝከር እዩ። ናይ ህግደፍ ቁጠባዊ ፖሊሲ'ውን ካብዚ ዝተፈለየ አይኮነን። ክልቲኦም ስርዓታት ካብ ዙፍትን ወረ ዙፍትን ወጻኢ ክነብሩ ዘይክእሉ ስርዓታት ብምጥፋኖም እቲ አፍራዬ መንእሰይ ወለዶ ብሓይሊ እናተገፈ አብ ናይ ዕስክርና ሂወት ዘሕልፎ ብምጥፋኑ፡ ቁጠባ ሃገር ተረሚሱ ክተርፍ ኮይኑ እዩ።

ድሕሪ ናጽነት ኤርትራ አብ ሃገርና ሰሪሕና ነልምዕን ንነብስናን ሃገርናን ነርብሕን ኢሎም ዝነበሮም ርእሰ-ማል ሒዞም ካብ ዝተፈላለዩ ናይ ስደት ሃገራት ዝተመልሱ ደቂ-ዓዲ ምንባሮም ዝፍለጥ እዩ። ጸረ-ህዝብን ጸረ-ደሞክራሲን ስርዓት ህግደፍ ብዝኸተሎ ናይ ቁጠባ ማሕንቆታት ከስርሖም ስለ ዘይካኣል ብዙሓት ሰብ-ሃብቲ ናብ ዝነበርዎ ናይ ስደት ቦቶአም ከምዝተመልሱ ዝዝከር እዩ። ብዙሓት ካላ ናብ ጎረባብቲ ሃገራት ሪፖብሊክ ሱዳን፡ ደቡብ ሱዳን፡ ከንያ ኡጋንዳ ከምኡ'ውን አርሒቆም ክሳብ አንጎላን ናሚብያን ደቡብ አፍሪቃን ወዘተ ክዋፈሩ ዝተገደዱ፤ ገለ'ውን ከሲሮም ዝተረፉ ብዙሓት እዮም።

አብ ቁጠባ ኤርትራ ብሕታውያን አውፈርቲ ርእሰ-ማል አብ ግዜ ባዕዳውያን ገዛእቲ ክሳብ ውድቀት ስርዓት ሃይለስላሴ አብ ዝነበረ ግዜ ብመንጽር ደርግን ስርዓት ህግደፍን አብ ኤርትራ ክትርእዩ እንከለኻ ምስቲ ኩሉ ናይ ጭቆና አርዑት፡ ድሕሪትን ድኸነትን ጭፍጨፋን አብ ሕብረተ-ሰብና እንተ ነበረ፡ ወፍሪ ርእሰ-ማል ዝሕሸ ከም ዝነበረ የርእየና። ዋላ እኳ እቲ ናይ ባዕዳዊ ይኹን ዘበታዊ መግዛእታዊ ባህሪ ሰላም ዘይህብ ብአንጻሩ ናይ ህውከትን ጥፍአትን ብልሽው ስርዓተ-ምሕደራ ዝሕመስ እንተኾነ፡ ብቁጠባዊ ዓይኒ እንተርእዮና፡ እቲ ዝርካቡ ይዕባ ይንኣስ ሓሪሱ ወይ ነጊዱ ናብርኡ ክመርሕ ዕድል ዝረኸበ፤ እቲ ዝኸፈሎ ዋጋ-ጸግ-ረሃጽ ውሑድ እኳ እንተነበረ፡ ደመዘን አብ ዕዳጋ ዝሸምተሉ ዋጋን ብዝምድናዊ አዘራርባ ካብዚ ሕጂ ዘሎ ተመጣጣኒ /ዝሕሸ/ ብምንባሩ ብሓጺሩ ሓደ ዶላር ክልተ ቅርሺ እናተሸጠ /እናተሸርፈ/ አብቲ እዋን እቲ ሓሙሽተ ሳንቲም ትኹን ሓንቲ ሳንቲም ዋጋ ነይራታ እያ።

ከምዚ ናይ ሕጂ ናይ ህግደፍ ሚእቲ ዶላር ፩፻፬፬ ናቕፋ እናተሸርፈት፡ እቲ ናቕፋ አብ ዕዳጋ ሓደ ኩንታል ስርናይ ከሸምተካ ዘይክእል፡ ብአንጻሩ ጎረቤትና ኢትዮጵያ ብዝምድናዊ አዘራርባ ዝሕሸ ሸርፍን ዕዳጋን ዝርከቦ ኮይኑ፡ ዓባይቲ ውራያት መርዓታት ከይተረፈ ምስቲ አብ ኤርትራ ዘሎ ፖለቲካዊ ሽግራት ተደማሩ፡ ብዙሓት ኤርትራውያን ካብ ወጻኢ እናመጹ ውራያቶም አብ ኢትዮጵያ ዘሳልጡ ዘለዉ ሓደ መርኣያ ውድቀት ቁጠባዊ ፖሊሲ ስርዓት ህግደፍ ብዝነኣስ ደረጃ'ውን እንተኾነ ወፍሪ ርእሰ-ማል ክስሕብ ዘይክእል ዝመኸነ ቁጠባ ምጥፋኑ ዘመላኸት እዩ።

ድምጺ ጥይት ዘይሰማዓላ ሰላም ዝሰፈና፡ ብልጽግቲ አፍሪቃ ምርግጋጽ ዝካኣል፡ ናይ ውሽጥን ናይ ደገን ጸላእታ ብምውጋድ እዩ።

አብ ዝሓለፈ አኹባ መራሕቲ ሃገራት አፍሪቃ አብ መጻኢ ዓባርተ ዓመት ድምጺ ጥይጥ ዘይሰማዓላ፡ ንመንእሰይ ወለዶ ስራሕ እትፈጥር፡ ሰላም ዝሰፈና፡ ብልጽግቲ አህጉር አፍሪቃ ከረጋግጹ ከም ጭርሖ አልዒሎም ክቃለሰሉ ምጥፋኖም ከም ዘፍለጡ ዝዝከር እዩ። እዚ ከም ምንዮት ጽቡቕ ተስፋ ዝህብ ሓሳብ ኮይኑ አብ ባይታ ግን እዚ ሓሳብ እዚ አብ ነፍስ አባል ሕብረት-አፍሪቃ ዝኾና ሃገራት ከመይ እዩ ብተናጸልን ብሓባርን አብ ተግባር ዝውዕል ዝብል ግን ብዕምቆት ምርኣዩ ዘድሊ እዩ። እዚ ካላ እቲ ባህሪ ናይተን አባል ሃገራትን ስርዓታትን ናይ ውሽጥን ናይ ደገን ፖሊሲታቶምን ካብ አብ ሓፈሻዊ ዘሰማምዖም ጉዳያት ክረዳድኡ ካብ ምግባር ሓሊፉ ነፍሱ ወከፎም አብ ዝኸተሉዎ ፖለቲካውን ቁጠባውን መርህታቶምን፡ አብ ሕቶ ደሞክራሲን ሰናይ ምምሕዳርን ዘለዎም ግንዛቦን አተገባብራን ኩሎም ሓደን ተመሳሳልን እምነት ስለ ዘይብሎም ነዚ አልዒላም ዘለዉ ጭርሖ ብምልኣት አብ ባይታ ንምሽራፉ ብዙሕ ዕንቅፋታት ዘለዎ እዩ።

ቀዳማይ፡ ንውሕ ዝበለ ውሽጣውን ግዳማውን ቃልሲ ምክያድ ዝሓትት ኮይኑ ብቐዳምነት ባህሪ ናይ ነፍሱ-ወከፍ ስርዓት ገምጊምካ ንምልዋጡ ዝከየድ ናይ መትከልን እምነትን ጉዳያት እንታይ ይመስሉ ኣድቂቕካ ብምግንዛብ ከጋጥምዎ ንዝኸለሉ ብደሆታትን ኣዛሚድካ ምርኣይ ዝጠልብ እዩ።

ካልኣይ፡ ነፍሱ-ወከፍ ሃገር ጭቡጥ ሃገራዊ ኩነታቱን ከባብያውን ዓለማውን ሓይልታትን ኣሰላልፎኦምን ዘዕርፍዎ ጽልዋን ኣብ ጂኦ-ፖለቲካዊ ኩነታት ዘሎ ምስሕሓባትን ውድድራትን ዘለዎ ቦታ እንታይ ይመስል ብልክዕ ርኢኻ፤ ኣብ ምንታይ መዳያት ተቐራራብካ ክስራሕ ይካኣል ምድህሳስ የድሊ።

ሳልሳይ፡ ድሕረትን ድኽነትን ንምውጋድ ኣብ ዝግበር ተጋድሎ፡ በቐዳምነት ናይ ኣረኣጂ ሓድነት ብምፍጣር ኣፍሪቃ ዘለዋ ዓሚቕ ባህርያዊ ሃብትን ሰብኣዊ ጉልበትን ጸንቂቕካ ንምጥቃም ካብ ጫፍ ናብ ጫፍ ብኩሉ ኩርናዓት ብዘባን ብኣህጉርን ደረጃ ትሕተ-ቅርጻ ብምስፍሕፋሕ ብኩሉ ናይ ቁጠባ ጽላታት እትትኣሳርር ክተከውንን ህዝባ ዶብ ከይዓገቶ ኣብ ኩሉ ከባቢታት ሰራሕ ዝነበረሉ ዕድላት ክትከፍትን የድሊ።

ራብዓይ፡ ኣብ ነንሕድሕዶም ዝኸሰቱ ግርጭታት ብኣግኡ ኣብ ህዝቢ ጥፍኣት ከየብጽሑ ብሰላማውን ደሞክራሲያውን መንገዲ፡ መፍትሒ ክረኽቡ ዝቆጸጸር ልዑል ብቐዓት ዘለዎ፡ ቅርጥው ዝበለ ህዝባውነት ዝተላበሰ፡ ሻራ ዘይብሉ ዓቃብ-ሰላም ሓይሊ ዝዋፈረሉ ሓይሊ ዕማም ወዘተ ክጉልብት ምግባር የድሊ።

እዚ መበገሲ ሓሳባት እዚ ብከመይ ኣብ ተግባር ይውዕል ኣብ መጨረሻታ ሓተታና ኣዕሚቑና እንርእዮ ኮይኑ ንሕጂ ግን ብዛዕባ ሕብረት ኣፍሪቃን ድሕረ-ባይትኡን ጉዕዝኡን ገለ ነገር ክንብል። ሕብረት ኣፍሪቃ ካብ ዝምስረት ልዕሊ ፍርቂ ክፍለ-ዘመን ዘቐጸረ ክነሱ ስለምንታይ እያ ኣፍሪቃ ክሳብ ሕጂ ዘይማዕበለት ዝብል ካብ ብዙሓት ኣፍሪቃውያን ዝቐርብ ሕቶ ኮይኑ፡ ነዚ ሕቶዚ ንምምላስ ንድሕሪት ምልስ ኢልና ብቐዳምነት ድሕረ-ባይታ ናይዘን ሃገራት እዚኣተን ምርኣይ ኣገዳሲ ይመስለና።

ሃገራት ኣፍሪቃ ካብ ባዕዳውያን ገዛእቲ ናጻ ኣብ ዝወጸሉ እቲ ዝተጓናጸፎ ናጽነት ተራ ሃገራዊ ናጽነት ዳኣምበር፡ ሓርነት ናይ ህዝብታተን ዘረጋገጸ ኣይነበረን። ከምዚ ስለ ዝኾነ ካኣ ነዊሕ ከይተጓዕዞ ኣብ ትሕቲ ኢድ-ኣዙር መግዛእቲ ናይ ደገ ሓይልታት ወዲቐን፡ ህዝብታት ኣህጉር ኣፍሪቃ ብጽግዕተኛታት ዘቤታውያን ገዛእቲ ደርብታን ናይ ግዳም ኢድ-ምትእትታዎትን ዳግም ኣብ ኣርዑት ጭቆና ወዲቐን ኣፍሪቃ ሰላምን ደሞክራሲን ሓርቢቱዎ፡ ብድሕረትን ድኽነትን ስእነተ-ሰላምን እትሕመስን እትልለን ተመጽዎቲት ናይ ደገ ሓይልታት ኮይና ንቐድሚት ክትሰጉም ኣይካኣለትን።

እቶም መሳርሒ ናይ ደገ ሓይልታት ዝኾኑ ደቂ-ዓዲ ገዛእቲ ደርብታት ብወገን፡ ብሄር፡ ዓሌት፡ ሃይማኖት ሽፋን ብምግባር ብገንዘብን ብሽመትን ብምትላልን መንግስታዊ ስልጣን ብምሓዝ ውልቃውን ጉድላውን ረብሓታቶም ንምርግጋጽ ምስ ናይ ደገ መሻርኽቶም ተዋድዮም ሃብቲ ሃገር እንዳጓጉሙ፡ ፍትሓዊ ዘይኮነ ስማዊ ምርጫታት እናካየዱ እዚ እንተዘየሰለጠም ካኣ ብሓይሊ-ብረት ከሳብ ዕልዋ ዝበጽሕ ስጉምትታት ብምውሳድ ህዝቢ ንድኽነትን ድሕረትን ክሳግሕ ክገብርዎ ጸኒሖምን ኣለዉን እዮም።

ሃገራት ኣፍሪቃ ናጽነተን ካብ ዝጓናጸፉ ንድሕሪት ኣብ ውሽጢዚ ናይ ከባቢ ሰብዓ /70/ ዓመታት ዕድመ እዚ ብዕልዋ-መንግስቲ ብዙሓት ምልካውያን ወታሃደራውያን ስርዓታት ኣብ ብዙሓት ሃገራት ኣፍሪቃ ብሓይሊ-ብረት ሃብትን ስልጣንን ገቢቶም ብምሓዝ ልዕሊ 25 ዓመታት ዝገዝኡ መራሕቲ ውሑዳት ኣይኮኑን። ብዙሓት ካብኣቶም ካኣ ህዝቦም ብጥሚትን ዓጸቦን እናተሳቐዩን እናረገፈን፡ንሶም ሕልፍን ትርፍን ገዝብ ህዝቦም ሰራቕም ኣብ ናይ ወጻኢ ባንክታት ናይ ዓለም ከቐምጥዎ ጸኒሖምን ኣለዉን እዮም።

እዞም ብዕልዋ መንግስቲ ዝመጹ ምልካውያን ስርዓታት ይኹኑ ብስማዊ ምርጫታት ዝመጹ መለኽትን፡ ንጉሳዊ ስርዓታትን ንብዙሕነታዊ ህላው ናይቲ ሕብረት-ሰብ ብብሄር ብደርቢ ብሃይማኖት ብባህሊ ብጸታ ወዘተ

እናጨቆኑ ናይቲ ገዛኢ ደርቢ ትምክሕታዊ አተሓሳስባታት ልዕልንኡ አረጋገጹ፡ ብስም እቲ ንሱ ዝኸተሎ ብሄርን ሃይማኖትን እናነገደ ደርባዊ ጭቆና ኣብ ብሄሩ፡ ብሄራውን ደርባውን ጭቆና ካኣ ኣብቶም ካልኣት ብሄራትን ብሄረ-ሰባትን ዓሌታትን ከይተረፈ እናአካየደ ጸቢብ ውልቃውን ጉጅላውን ረብሓታቱን ረብሓታት ናይ ወጻኢ ሓይልታት ተገዛኢ ኮይኑ ንኣፍሪቃ ልዕሊ ሓደ ክፍለ-ዘመን እዮም ድክታ ክትሰቲ ዝገበርዎ።

ናይ ቀረባ ተሞኩሮ ከም ኣብነት እኳ እንተወሰድና፡ ኢትዮጵያ ከም ሃገር ካብ ዘመነ-ምንጊክ ጀሚርካ ቀጸሉ ንጉሳዊ ስርዓት ሃይለስላሴ፡ ድሒሩ ካኣ ወታሃደራዊ ስርዓት ደርጊ ኩሉ ኩሉ ተደሚሩ ልዕሊ ሚእቲ ዓመት ብልዕልና ናይ ገዛእቲ ደርብታት ኣምሓራ ብስሙ እናነገዱ ህዝቢ ኣምሓራ ብደርባዊ ወጽዓ ብድሕረትን ድኽነትን ዝተሳቐየሉ ካልኣት ብሄራትን ብሄረ-ሰባትን ካኣ ብብሄራውን ደርባውን ወጽዓታት ዝተጎሳቐሉ ሓደ መርኣያ ናይ ሕሰሙ-መከራ ሂወት ናይ ሃገራት ኣፍሪቃ ጽዑቕ መግለጺ እዩ። ብመዓድን ዝበልጸገት ሃገር ኮንጎ ክንሻሻ /ደሞክራቲክ ኮንጎ/ ሞጉቱ-ሴሰሶኮ ስልጣን ካብ ዝሕዝ ክሳብ ግዜ ውድቀቱ ናይ ወጻኢ መሳርሒ ኮይኑ ሃብቲ ሃገር ኣዕንዩ ብኩናት ሕድሕድ ክትሕመስ ዝገበረ ውልቀ-መላኺ ስርዓት እዩ። ከም በዓል ኢ.ዲ.ዮ ኣሚን ዳዳ መዓመር ገዳ። መንግስቱ ሃይለማርያም፡ ስያድባረ፡ ዑመር ኣልበሺር፡ ካብ ስልጣኖም ዝተወገዱ መለኸቲ ስርዓታት ብስልጣንን ንብረትን ገንዘብን ህዝቢ ብልሽው ኣሰራርሓታት ንዊሕ ዓመታት ዝገዘኡ ምልካውያን ስርዓታት ገለ ካብቶም ከም ኣብነት ዝጥቀሱ ዝወደቁ ስርዓታት እዮም።

ኣብ ኤርትራ ዝገዘእ ዘሎ ዘሎ ውልቀ መላኺ ስርዓት ህግደፍ ኢሲያስ ኣፈወርቂ ድማ፡ ስለጣን ካብ ዝጭብጥ እነሆ ናብ 30 ዓመታ ተገማገሎ ህዝብን ሃገርን ኤርትራ ንሓደጋ ብርሰትን ምብትታንን ተሳጢሖም ይርከቡ። ኣብ ሕብረት ኣፍሪቃ ዝተፈላለዩ ከምኡ ዝኣመሰሉ መራሕቲ እናተሸረኸካ ምጥቕቓም ወይ ጸግዕኻ ሓዝካ ተዓዛባይ ምኃን ዳኣምበር ህዝቢ ኤርትራ ስለምንታይ ክሳብ ክንድዚ ኣብ ፎቓዶ ባሕርን ምድረ-በዳን ዝጥሕልን ዝጠፍእን ዝሳቕን ዘሎ ዝብል ኣተሓሳስባታት ብመራሕቲ ኣፍሪቃ ክላዓል ዝካኣል ኣይኮነን። ምክንያቱ ካኣ ብዙሓት ካብኣቶም ካብ ኢሲያስ ዘይሕሹ ንሶምውን ኣብ ሃሃገሮም ብዝተፈላለዩ መልክዕ ጨቆንቲ ስለ ዘኾኑ ጥራሕ ዘይኮነስ፡ እቶም ዝሕሹ ዝበሃሉ መራሕቲውን እንተኾኑ፡ ብናይ ሕብረት ኣፍሪቃ ሕገ ኢድ-ምትእትታው ገይሮም ስለ ዝቐጽርዎ ንፍትሕን ሓቕን ጠጠው ክንብል ኣለና ኢሉ ብድፍረት ዝሃረብ መራሕ ክሳብ ሕጂ ኣይተራእየን። ንካለኣት ዝተጨቆኑ ሃገራት ኣፍሪቃውን ከምኡ እዩ ዝለዓል ኣይኮነን።

ከምዚ ስለ ዝኾነት ካኣ እያ ኣፍሪቃ ብናይ ውሽጣ ዘቤታውን ጸላእቲ ሓሳራ-መከራኣ ክትበልዕ ዝገበሩዎ። እዞም ናይ ውሽጢ ጸላእቲ ካኣ እዮም ምስ ናይ ደገ ጸላእቲ ተሸሪኾም ባህርዊ ሃብታን ሰብኣዊ ጉልበታን ብምብዝባዝ ኣብ ጎደና ሰላምን ደሞክራሲን ልምዓትን ከይትምርሽ ከዕንቀፋዎ ዝጸንሑን ዘለውን።

ድሕሪ ካልኣይ ኩናት ዓለም፡ ብዓለም ደረጃ ክልተ ብልዕሉ-ሓያላን ሃገራት ኣሚሪካን ሶቪት-ሕብረትን ዝምራሕ ደንበታት ምዕራብን ምብራቕን ተኸሲቶም ሃገራት ኣፍሪቃ ካኣ ናጽነተን ድሕሪ ምጎንጸፍ ነሰንውን ተመቓቑለን ናይዘን ደምበታት እዚኣተን ጽግዕተኛታት ኮይነን፡ ካሳብ ምዝሞ ዝሑል ኩናት ከምኡ ኢለን ቀጸለን። ከምዚ ዓይነት ተርእዮ ይከሰት ዳኣምበር ድሕሪ ምዝሞ ካልኣይ ኩናት ዓለም ብዙሓት ዘይማዕበላ ሃገራት ናጽነተን ምስ ተጎናጸፋ ኣብ ሓምሳታትን ስሳታትን ካብዚ ክልተ ደምበታት እዚ ብተግባር ካብ ጽግዕተኝነት ዘይወጸ ክነሰን ብዙሓት ሃገራት ካብ ኣፍሪቃን ኤሲያን ላቲን ኣሚሪካን ንነብሶም ከም ናጸ ኣካል ካብ ክልቲኡ ሸነኻት ብምቑጻር “ሻራ ዘይብለን ተባሂለን” ማሕበር ከም ዘቐማ ዝፍለጥ እዩ።

እዞን ሃገራት እዚኣተን ነብሰን ወዲቦን ስሩዕን ህጹጽን ኣኼባ ዝገብሩ እኳ እንተነበሩ ብተግባር እቲ ምትእስሳር ነዊሕ ጉዕዞ ከኺደ ዝኸእል ውሽጣዊ ቁሞና ስለ ዘይነበሮ ኣብቶም ዝኸሰቱ ግርጭታት ናይ ርእሱ-ሓያላን ሃገራት መርገጽ ክወሰዱ ይሸገሩ ስለ ዝነበሩ ኣብ ጉዕዞ እናተዳኸሙን እናተበታተኹን ከም ዝተረፉ ዝፍለጥ እዩ። ዝተወሰና ሓደ-ክልተ ሃገራት ከም በዓል ህንዲ ዝኣመሰላ እዚ ሻራ ዘይብሉ መርገጽ እዚ ሓዘን ዝቐጸላ ኣብ ጉዕዞኣን ከቢድ ዋጋ ከም ዘኸፈለን ቁጠባኣን መሬት ዘቢጡ ብድኽነት ካብ ዝተሳቐየ ሃገራት ኮይነን ንዊሕ ዓመታት ከም ዝተሳለያ ዝፈለጥ እዩ።

እቲ ናይ ደገ ምትእትታዎት ጽልዎታቱ ክሳብ ክንድዚ ጥራሕ ኣይነበረን። እተን ድሒረን ንሕብረት ኣፍሪቃ /ውዱብ ሓድነት ኣፍሪቃ/ ዘቐማ ሃገራት ንባዕለን፣ ቦቲ ናይ ባዕዳውን ገዛእተን ጽልዎታትን ጸግዕተኝነትን ነፍሱ ወከፍ ሃገር መቐጸልታ ሰውርቲ ግዝእቲ ናይታ ትገዝእ ዝነበረት ባዕዳዊት ሃገር መራገፊት ሸቐጣታን ሕሱር ሰብኣዊ ጉልበትን ባህርዊ ሃብታን እናመዘመዘት፣ እታ ሃገር ስማዊ ናጽነት ሒዛ እናቐጸለት እተን ናይ ኣፈሪቃ ሃገራት ኣብ ክልተ ደመበ ተመቐለን ኣብ ምዕራብን ሰሜንን ዝርከባ ብፈረንሳይ ዝተገዝአ ሃገራት ፍረንክፎን ዝብል ናቶም ብሎክ ክምስርቱ እንክለዉ፣ ኣብ ምብራቕን ደቡብን ዝርከቡ ብኢንግሊዝ ዝግዛእ ዝነበራ ሃገራት ካኣ፣ ኣንግሎፎን ዝብል ብሎክ መሰረቱ።

በዚ ካኣ ሃገራት ኣፈሪቃ ዕትብቶም ካብታ ገዛእት ሃገር ከይበተኹ በብውልቀ ጥራሕ ዘይኮነ ብእኩብውን እቶም ዘቤታውያን ገዛእቲ ደርብታ ብተዘዋዋሪ ብመምርሒታት ናይታ ገዛእት ሃገር ነበር ሃጸያዊ ፋይናንሳዊ ርእሰ-ማል ጽገዕተኛታት ኮይኖም እናተጓዕዙ እዮም ብሓድነት ናይዚ ክልተ ብሎካት እዝን ካብዚ ወጻኢ ዝነበራን ሓዊሱ ውድብ ሓድነት ኣፍሪቃ ብ1963 ዝተመሰረተ። ከምዚ ኢሉ ውድብ ሓድነት ኣፍሪቃ ኣብ ናይ 27 ዓመት ጉዕዞኡ ክሳብ ምዝሃም ዝሒል ኩናት፣ ኣፍሪቃ ብድሕረትን ድኽነትን ብልሽውናን ሓሳራ-መክራኣ ርእያ ጥራሕ ዘይኮነስ ብባህርያዊ ድርቅን ጠሜትን ዓጸቦን ኩናት ሕድሕድን ዝተሳቐየት ኣህጉር ኮይና ዘሕለፎቶ።

ዝሒል ኩናት ኣብ ፱0ታት ብመሪሕነት ኣሜሪካ በዓወት ምዕራባዊ ደምበ ምስ ተዛዘመ ዓለም ካብ ክልተ ርእሰ-ሓያላን ዋልታታት ብሓደ ዋልታ ትምራሓሉ ኩነታት ተፈጠሩ፣ ብኡ መጠን ኣፍሪቃውን ኣብ ትሕቲዚ ዓለማዊ ሚዛን ሓይሊ እዚ ወዲቓ፣ እቶም ኣብዚ ውድድርዚ ልዕልነኦም ዘረጋገጹ መራሕቲ ኣሜሪካን ኢንግሊዝን ናይ ኒዮ-ሊበራሊዝም ቁጠባዊ ፖሊሲ ኣተኣታትዮም፣ ኣፍሪቃውን በዚ ክትምራሕ ክተሓጋገዝዎ ተመባጸዮም ፖሊሲኦም ኣብ ብዙሓት ሃገራት ኣፍሪቃ ኣብ ተግባር ኣውዓልዎ።

ናይ ዓለም ባንክ ይኹን ዓምላኻዊ ናይ ገንዘብ ትካል /IMF/ ብልዕልና ናይዘን ሃገራት እዚኣተን ዝዘወሩ ትካላት ከም ምዃናም መጠን፣ ገዛእቲ ደርብታት ሃገራት ኣፍሪቃ መብዛሕቲኦም ኣብ ስልጣን ዝወጹ ሰልፍታትን መንግስታትን ንህላዊኦምን ቀጻልነት ስልጣናምን ክብሉ ኣብ ትሕቲ ናይዘን ፋይናንሳዊ ትካላት እዚኣተን ወዲቐም ንምብስ ጥልዕ ክብሉ ሕብረት-ሰብ ኣፍሪቃ ካብ ተመጽዋትነት ከይወጽእ ርእሱ ከይክእል ገይሮሞ እዮም። ቀንዲ ምንጪ ሃብቲ ዘይማዕበላ ሃገራት መራትን ጉልበት ሰብን ከም ምዃኑ መጠን፣ ነዚ ኣብ ረብሐኦምን ረብሐ ለኣኹቶምን ከውዕልዎ ኩሉ ዝውሰድ ፖለቲካውን ቁጠባውን ፖሊሲታቶም ምስ እዚ ዓለም ለኻዊ ፋይናንሳዊ ትካል እዚ ፖሊሲታት ተቓንዖ ክኸይድ ዝተገብረ።

በዚ ካኣ እቲ መንእሰይ ወለዶ ኣብ ኣፍሪቃ ብትምህርቲ ከይምዕብልን ብቁጠባ ነብሱ ከይክእልን ኮይኑ ብስራሕ ኣልቦነት ቀንፎዞው ክብል፣ ኣብ ኩሉ ትካላት መንግስቲ ይኹኑ ግላዊ ስራሓት ግልጽነትን ተሓታትነትን ዘይብሉ ብግዝኣተ-ሕገ ዘይቅየድ ብልሹው ኣሰራርሓ ሰፊኑ፣ ስርቂ ነውሪ ዘይኮነስ ናይ መንፋዓትን ብቐጻትን መግለጺ ኮይኑ ከም ሓደ ጽቡቕ ተርእዮ ንቡር ባህሊ ተወሲዶ፣ ብዙሓት ሃገራት ኣፍሪቃ ንውድቀት ክሳጠሓ ኮይነን። ካብ ሃገራት ኣፍሪቃ ጋና ሓንቲ ካብተን ሰናይ ምምሕዳር ክተታኣታቱ ትጽዕር ዘላ ሃገር እያ። ሕቶ ፖለቲካዊ ስልጣን ናይ ሃገር ግልጽነትን ተሓታትነትን ብዘለዎ ብሕገ ብዝካየድ ፍትሓዊ ምርጫታት ዝረጋገጹ ምዃኑ ብተደጋጋሚ ዘመስከረት ኮይና ኣብ ደሞክራሲያዊ ሰናይ ምሕደራ ከም ኣብነት ኣብ ቅድሚት እትሰራዕ ሃገር እያ። ብዝምድናዊ ኣዘራርባ፣ ኣብ ጋና ኩለን ወሰንቲ ትካላት መንግስቲ ልዕሊ ኩሉ ካኣ ቤት-ፍርዲ ብናጽነት ካብ ዝሰርሑ ኩሉ ሰብ ኣብ ቅድሚ-ሕገ ማዕረ ምዃኑ ብኣብነት እትጥቀስ ሃገር ኮይና ኣላ።

ኣፍሪቃ ድምጺ ጥይት ዘይስማዓላ ሰላም ዘሰፈና ሓድነታ ዝሓለወት ብልጽግቲ ኣህጉር ንምርግጋጽ ዝካኣል ደሞክራሲያዊ ኣሰራርሓ ብዕምቐት ክሰፍሕ ምግባር የድለ። መጀመርያ ኣብ ነፍሱ-ወከፍ ሃገር ናይ ኣብዝሓ ሰልፍታት ተሳትፎ ዘፍቅድ፣ ብሕገ-መንግስቲ ዝምርሑ ደሞክራሲያዊ ስርዓታት ሃልዮም እተን ንፖለቲካዊ ስልጣን ዝወዳደራ ሰልፍታት ንገዛእ ርእሰን በቐጻት ኮይነን ክርከባ የድለ። እዚ ማለት ካብ ትምክሕትን ጽባትን

ብልሽው አሰራር ላይ ዝደላኩ፡ ብደሞክራሲያዊ አተሓሳስባን ስነ-ምግባርን ዝተሃንጹ ጥራሕ ዘይኮነስ ናይ ሕገ ልዕልና ዘኸበሩ፡ ካብ ናይ ደገ ኢድ- ምትእትታው ዝደላኩ፡ እንተተኸበቱ ካላ ብጥብቂ ዝቃወሙ ክኾኑ የድሊ። ስልጣን ዝሓዘ ሰልፊ ሃብትን ስልጣንን ሃገር ብፍትሓዊ ማዕርነታዊ መንገዲ ክማቓራሕ ልዑል ተርኡ ዝጸወት ክኸውን የድሊ። ድሕረትን ድኽነትን ንምውጋድ ኣብ ዝግበር ቃልሲ፡ ብቐዳምነት ምጣነ-ሃብታዊ ነጻነት ናይታ ሃገር ብምርግጋጽ ስሉጥን ቀጻልነትን ምጣነ-ሃብታዊ ዕቤት ዘጎልብትን ኩሉ ህዝቢ ካብቲ ዝርከብ ቁጠባዊ ዕቤት ብብደረጃኡ ተጠቃሚ ዝኸውን፡ ማሕበራዊ ፍትሒ ዘረጋግጹ ናይ ልምዓት እስትራቴጂ ዝኸተል ክኸውን የድሊ። ፓርቲን መንግስትን ነናቶም ደረትን ስራሕን ፈሊጦም ኣብ ነንሕድሕዶም ከይተኣታተዉ ክሰርሑ የድሊ። ናይ መንግስቲ ትካላት ፈጻምን ሓጋግን ፈራድን ነናቶም ሓላፍነትን ናጽነትን ሃልይዎም ክሰርሑ ይግባእ። ናይ ቁጽጽር ኮሚሽናትን ተጣብቕቲ ሰብአዊ መሰላትን፡ ናይ ምርጫ ቦርድን ድማ ብዝተሞህሮም ሓላፍነት ብሕጊ ክሰርሑ ይግባእ። ንመንግስቲ ዝቆጸጸሩ ነጻነት ዘለዎም ሰቢካዊ ማሕበራሰባትን ነጹ-ፕራሰን ክህልዉ የድሊ።

ኣብ ኣህጉርና ኣፍሪቃ ምዕባለ ክመጽእ እንተዳኣ ኮይኑ እዞም ብውሽጢ ጽግዕተኛታት ኮይኖም ምስ ናይ ደገ መሻርኽቶም ሃብቲ ሃገር ዘዕንዉ ናይ ደገን ናይ ውሽጥን ጸላእቲ ተሳቢሮም ኩለን ሃገራት ኣፍሪቃ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ መንግስቲ ብምዕዋት ጥራሕ እዮም ብተናጸል ይኹን ብሓባር ሓራን ብልጽግትን ኣህጉር ከረጋግጹ ዝኸእሉ። እዚ ካላ ካብ ቀጻሊ ደሞክራሲያዊ ተጋድሎ ምክያድ ውጻኢ ክረጋገጽ ስለ ዘይካኣል ነፍሱ ወከፍ ሃገር ብቐዳምነት ብውሽጣ ጠንቂ ናይ ውድቀታ ዝኾኑ ድኽነትን ድሕረትን ስእነት ሰናይ ምምሕዳርን፡ ብወጻኢ ካላ ክብርን መሰልን ረብሓን ህዝብታታ ናብ ረብሐኦም ንምውዓልን ልኡላውነታን ሓርነታን ንምግሃስን ዝተኣታተዉ ናይ ወጻኢ ሓይልታት ንዝኾኑ ጸላእታ ንምውጋድ ብእትገብሮ ተጋድሎ እዩ ኣብ መዕረፍኡ ክበጽሕ ዝኸእል። ከምዚ ዝኣመሰሉ ቃልሲ ንዝካይዱ ሓይልታት ደገፍ ብምሃብ ካላ እዩ ኣብ ናይ ሓባር ዓወት ክበጸሕ ዝካኣል።

ሃገራት ኣፍሪቃ እዚ ምስ ዘረጋገጸ እዩን ኣቲ ኣብ መእተዊ ጽሑፍና ዘቐመጥናዮ ኣርባዕተ ነጥብታት ኣብ ተግባር ከውዕልዎም ብቐዳምነት ተወፋይነትን ሓይልን ዝረኽቡ። ኤርትራ ሃገርና ከም ኣካልን ኣምሳልን ኣህጉርና ኣፍሪቃ መጠን ውድብና ደግሓኤ ህዝባዊ ደሞክራሲያዊ ዕላማታት ህዝብና ኣብ ሃገርና ተግባራዊ ንምግባር እዩ ብጽንዓትን ተወፋይነትን ዝቃለስ ዘሎ።

ናይ ኣንብብቲ ዓምዲ

እዚ ዓምዲዚ ካብ ተኻታተልቲ መጽሔት ህዝባዊ ደሞክራሲ ዝሞጽና ብመልክዕ ስዲ ንባብ ሓጸርቲ ሓተታት፡ ትዕዘብብቲታት፡ ርእይቶታት፡ ግጥምታት፡ ሕቶታት፡ ኣባሃላታት፡ ምሳሌታት፡ ወግዕታት፡ ንቃልሲ ዝሕግዙ ቁም- ነገራዊ ሓዘል ናይ ምሁራንን፡ ዓበይቲ መራሕትን ፍላጎፋታትን፡ ብዝተፈላለዩ መልክዕ ዝቐርቡ ምኽርታት፡ ሓጸርቲ መደረታት፡ ትፈልጥዎዶ፡ ዋዛ-ምስ ቁም-ነገር፡ ካብ እንታይ እባሃል እንታይ ይጸሓፍ ክመሓለፉ ዝድለዩ መልእኽትታት ወዘተ ንዝመጹ ትሕዝቶታት እንተኣናግደሉ ዓመዲ እዩ። ስለዚ ተኻታተልቲ መጽሔት ህዝባዊ ደሞክራሲ ካብዚ ስፍሕ ዘበለ ኣማራጺ ዘለዎ ዓምዲ፡ ነብሲ-ወከፍ ሰብ፡ ከከም ኣፍልጥኡን ዓቕሙን፡ ተዘክሮታቱን፡ ክሳተፍን፡ ናቱ ኣስተዋጸኦ ክገብርን ዕድል ዝህብ ስለዝኾነ፡ ኩሉ ግዱስ ክጥቀመሉ ዝኻኸኸ።

ኣዳላውቲ መጽሔት ህዝባዊ ደሞክራሲ፡

ናብ ዝኸበርኩም ኣዳላውቲ መጽሔት ህዝባዊ ደሞክራሲ፡ ሕውነታዊ ሰላምታይ ብምቕዳም ኣብዚ ግዜያት እዚ ዓለም ለኻዊ ስግኣት ፈጠሩ ብዙሕ ህዝቢ ዝቐዝፍ ዘሎ ሕግም ኮሮና ቫይረስ ኣብ ሃገርና ብሰፊሑ

እንተተላቢዎ ምስ እዚ ሃገርና ንውድቀት ተሳጢሓ ዘላ ሓደጋ እንታይ ሳዕቤን ኮን የምጽእ ኢላ ብምሽቓል ብዛዕባዚ ገለ ክብል መሪጸ ኣብ ዓምዲ ደብዳቤታትኩም ከተሰፍሩለይ ብትሕትና እሓትት።

እናተላበዐ ዝኸይድ ዘሎ ለበዳ ሕማም ኮሮና ቫይረስ ብሓፈሻ ኣብ ድኻታት ሃገራት ኣፍሪቃ ብፍላይ ካእ ኣብ ሃገርና ብሰፊሖ እንተተላቢዎ ሳዕቤን እንታይ ኮን ይኸውን፤

ሕማም ኤድስ ብዓለም ደረጃ ከም ሓደ ቀዛሬ ሕማም ፈውሲ ዘይተረኸበሉ ኮይኑ ኣብ ዝተኸሰተሉ ክሳብ መናውሒ ዕድመ ኣብ ዝተረኸበሉ ህሞት እቲ ከቢድ ናይ መቐዘፍቲ ክስተት ዝተራእየሉ ኣብ ዘይማእበላ ሃገራት ኣፍሪቃ ብሓፈሻ፡ ብፍላይ ካእ ኣብ ትሕቲ ሓውሲ ምድራብዳ ሰሃራ ዘለዋ ሃገራት ኣፍሪቃ ሃገርና ሓዊስካ ብዙሕ ጉድኣት ዘውረዶ ኣብዘን ድኻታት ሃገራት እዚኣተን እዩ። ምክንያቱ ካእ እዘን ሃገራት እዚኣተን ብድሕረትን ድኻነትን ዝሰቐዩ ሃገራት ጥራሕ ዘይኮና፡ ብኩናትውን ክሕመሳ ዝጸንሓ ኮይነን ምስቲ ዝጸንሓ ፍኑው ጸታዊ ርክብን ኣብ ቀዛፍነቱ ዝጸንሓ ትሑት ግንዛብን ግልጺ ኮንካ ሕማምካ ዘይምግላጽ ዝጸንሓ ድሑር ባህልን ዘይምምሃርን ከቢድ ጉድኣት ኣውረዱ እዩ።

እቲ መናውሒ ዕድመ መድሃኒት ምስተረኸበውን ቀልጢፎም ገሊኦም ከይጥቀሙሉ ገንዘባዊ ምንጫታት ናዘን ሃገራት እዚኣተን ድኻም ብምኻን ሃገርና ሓዊስካ ብዙሕ ጉድኣት እዩ ኣውራዱ። ብፍላይ ካእ ኣብ ሃገርና ምስቲ ህግሓኤ/ህግደፍ ካብ ሜዳ ኣትሒዞ ዘተኣታተዎ ስዲ ጸታዊ ርክብን፡ ድሕሪ ናጽነት ቃል-ኪዳን ኣጽኒዕካ ዘይምቕጻልን ብሓለፍቲ ኣብ መደበራት ሳዋን ኣብ ዝተፈላለዩ ካምቦታትን ደቂ-ኣንስትዮ ምዕማጽን መርወዱ ጸታዊ ስምዒታቶም ምኻንን፡ በዚ ሕማምዚ ብስፍሓት ተላቢዎ ሕብረተ-ሰብ ጥንቃቄ ከይገብር ንዊሕ ግዜ ተመስጢሩ ጸኒሑ። ኣብ መጨረሻ እዋን ዝተገብረሉ ጎስጓስ ድሩት ኮይኑ ክሳብ ሕጂ ጉድኣት የውርድ ኣሎ።

እዚ ሕጂ ብዓለም ደረጃ ተላቢዎ ዘሎ ሕማም ኮሮና-ቫይረስ ኮቪድ-19 ንዓለም ኣጨኒቐ ዘሎ፡ ድሮ ናብ ብዙሓት ሃገራት ኣፍሪቃ እንኮላይ ናብ ጎረቤታትና ሃገራት ኢትዮጵያ፡ ከንዶ፡ ሱዳን፡ ከይተረፈ ኣትዩ ከይሰፋሕፋሕ ንምክልኻሉ ጸዕርታት ይካየድ ኣሎ እዩ። ምናልባት ኣብ ኤርትራ ድሒሩ ይእቶ ዳኣምበር ከምዘን ዝተጠቐሳ ሃገራት ቀልጢፉ ዘይኣተወሉ ምክንት እቲ ናይ ንግድን ኢንቨስትሜንትን ቱሪዝምን ናይ ዲፕሎማሲ ስራሓትን ምንቕስቓሳትን ካብን ናብን ዝመላለሱ ብዝሒ ወጸእተኛታት ዘይምህላው ብሓደ ሸነኽ፡ ብላልእ ሸነኽ ካእ ነዚ ሕማም እዚ ክብደት ሂብካ ከምቲ ናይ ቅድሚ-ሕጂ ናይ ኤድስ ዝገበርዎ ቀልጢፎም ከቃልሕዎን ክዳለውሉን ዝተንተተ ክኸውን ይኸእል እዩ።

እዚ ሕማም ኮሮና ቫይረስ እዚ ከምቲ ውድብ ጥዕና ዓለም ይኹን፡ ካላኣት ክኢላታት ሰብ ሞያ ደጋጊሞም ዝግልጽዎ ዘለዉ ካብቶም በዚ ሕማምዚ ዝተታሕዙ ንሞት ዝወሃቦ ግምት ካብ ከበቢ 20% ዘይበሕ ኮይኑ ተላባዓይነቱ ግን ብጣዕሚ ቅልጡፍን ሓደገኛን ምኻን ዝምሓላለፎሎም መንገድታት ክሕብሩ ጸኒሖምን ኣለዉን እዮም። ስለ ዝኾነ ካእ ንምክልኻሉ ክግበር ዘለዎ ጥንቃቄታት ብሓፈሻ ኣብ ድኻታት ሃገራት ኣፍሪቃ፡ ብፍላይ ካእ ኣብ ሃገርና፡ ብጣዕሚ ከቢድ እዩ ዝገብር። ኣሸንኳይዶ ኣብዘን ድኻታት ሃገራት እዚኣተንስ ቁጠባዊ ዓቕሙን መሬት ዝዘበጠስ፡ እተን ዝማዕበላ ሃገራት ዓለምውን ከም ኣሜሪካን ኤውሮጳን ዝኣመሰሉ እንተኾናውን ምስ ዘለዉን ዓቢ ቁጠባዊ ዓቕሚ ልዑል ባጀት ኣውጺኦሉ ብጽዑቕ እናተንቀሳቐሳ እንከለዋ ቅልጡፍ ናይ ምምሕልላፍ ሓደግኡ መሊኡን ክቆጸጸረኦ እናተጸገማ እየን ዘለዎ። ኣብ ዓዲ-ጣልያን፡ ኢራን፤ ስፐይን፡ ፈረንሳ፡ ኣሜሪካ ዝረኦ ዘሎ ዝርገሐን ሞትን ሓደጋ ከም ኣብነት ዝጥቀስ እዩ።

ስለ ዝኾነውን ኣብ ሃገርና ክሳብ ሕጂ ካብ ሸዱሽተ /6/ ንላዕሊ ዝተታሕዘ የለን ኢልና ክንዘናጋዕ ዘይኮናስ ልዑል ጥንቃቄ ዝሓትት ስለ ዝኾነ፡ ምስቲ ኩሉ ናይቲ ጸረ-ህዝቢ ሽግር ብዛዕባዚ ቀዛሬ ሕማም እዚ ብብግዚኡ ብእኡ ዝወርዱ መምርሒታት ይኹኑ ብውድብ ጥዕና ዓለም፡ ከምኡውን ብክኢላታት ሰብ-ሞያ ኣሕዎትና ኤርትራውያን ብዝተፈላለዩ መራሽቢ-ብዙሓን ዝህብዎ ዘለዉ ምክርን፡ ከምኡውን ብዓለም ደረጃ ዘለዉ

ክኢላታት ጥዕና ሰብ ሞያ ብብግዚኡ ዝምዕብሉ ኣንፈቱ እናኣጽንዑ ዝህብዎ ሓጋዚ ሓበሬታት ብቐጻሊ ብምክትታል ንዝቐርቡ ኣስተምህሮታት ብቤተ-ሰብን ብሕብረተ-ሰብን ደረጃ ብዲስፕሊን ንመትርጓሞም ምንጣፍ ይድሊ። ብካልእ ኣዘራርባ ካብ ሰርዓት ህግደፍ ምጽባይ ጥራሕ ዘይኮነስ ባዕልኻ ንባዕልኻውን ኣብ ገዛእ ርእሰኻ ተሞርኩስካ ብዘለካ ዓቕሚ ክትፍጽሞም ጸዕርታትካ ክብ ምባል የድሊ።

እቲ ዝሕሸን ዝበለጸን ዝኸውን ካብ ዝለዓሉ ክኢላታት ሰብ-ሞያን መንግስታውን ሃይማኖታውን ትካላትን ማሕበረ-ሰባትን/ኮሚኒቲ/ ወዘተ ካብ ላዕሊ ንታሕቲ ክሳብ ቁሸት ሓይሊ ዕማም ኣቕሩምካ ነቶም ብሞውያን ዝወሃቡ ናይ ምክልኻል መምርሒታት ንምትግባር ምርብራብ ጥራሕ ዘይኮነስ ከየሰፋሕፍሕ ብከመይ ቁጽጽር ይግበረሉ ዝተማለኣ ምድላዎት ክህሉ ምግባር እዩ ነቲ ሓደጋታት ምሕጻሩን ምጉዳሉን ዝካኣል።

እቲ ናዓይ ስኽፍታ ዝገብረይ ግን ከሳብ ክንደይ እዩ እዚ ጸረ ህዝቢ ሰርዓት እዚ ህዝብና ብስእነት ሕክምና እናተሳቐየ፡ ሕክምናዊ ረድኤት ዝህባ ዝነበራ ናይ ሕክምና ትካላት ዝዓጹን ዝህግርን ንህዝቢ ኣብ ሽግር ዘውድቕን ህዝብና ሕክምና ክረክብ ብሓፈሻ ኣብ ኢትዮጵያ ብፍላይ ካኣ ኣብ ትግራይ ብጸዕቂ እናወሓዘን ተሓኪሙ እናተመላለሰ እንክሎ ዘይተሰቐሮስ በዚ ተላጋቢ ለበዓ ሕማም እዚ ክሳብ ክንደይ እዩ ብልዑል ጥንቃቄን ተገዳስነትን ነዚ ኣብ ላዕሊ ዝመቐስኩዎ ሓይሊ ዕማም እኹል ባጀት ኣውጺኡ ብብቐዕ ውዳብ ብጸዕቂ ክወፍረሉ ይኸእል ብዝብል ስኽፍታ፡ ሕልናይ ስለ ዘየቐሰነኒ እዩ ነዛ ንእሽቶይ መልእኽተይ እዚኣ ክሕነጥጥ ዝትገደድኩ።

ትኹረት ናይ መልእኽተይ ብዓብይኡ ነቲ ኣብ ውሽጢ ኣብ ትሕቲ ሰርዓት ህግደፍ ዘሎ ህዝብና ዝምልከት ይኹን ዳኣምበር ብሰንኪ ጨካን ኣረሚናዊ ሰርዓት እዚ ዝተሰደዱ ኣብ ጎረባብቲ ሃገራት ኢትዮጵያ፡ ሱዳን፡ የመን፡ ኣብ መደበራት ስደተኛታት ብርክት ዝበሉ ቆልዓ-ሰበይቲ ሽማግሌታት ኣካላ-ስነኩላን ብዝተፈላለዩ ሕማማት ዝተጠቐዑ ዜጋታትና ብጸዕቂ ተደራሪሞ ዝነበርሉ ወድዕነት ብምኳን፡ ምስቲ እኹል ናይ መነባብርኦም ኩነታት ኣብ ዘይተመላኣሉ እዚ ሕማም እዚ ኣብኡ ከይላባዕ ብምስጋእ እዩ። ዋላ እኳ ናይተን ዝነብሩለን ዘለዉ ሃገራት ይውሓድ ይብዛሕ ጸዕርታት ነዓጹም ዝምከት ይኹን ዳኣምበር፡ መነባብርኦም ከምቲ ኣብ ካልእ ዝሕሸ ቀረባት ዝህልዎ ሕብረተ-ሰብ ስለ ዘይኮነ፡ ኩነታቶም ልዑል ጥንቃቄ ዝሓትት ምኳን እዚውን ስለ ዘተሓሳስበኒ እዩ ሓሳብይ ክገልጽን፡ ኩልና ኣብ ዲያስፖራ ዘለና ኤርትራውን ኣሕዋት ክንመኻኸረሉ ኢለ ዝረኣኹ።

ብርግጽ እዚ ሕማም እዚ ሕጂ ብዓብይኡ ይከሰት ዳኣምበር ህዝብና ናይ ሕክምና ቀዳማይ ረድኤት እውን ክረኸበሉ ኣብ ዘይክለሉ ዝነበረ ሕሱም ዘመን ብሕማም ኮሌራን ሾረኸን ብብዝሒ ዝውደኦ ዝነበረ፡ እዚ ሕማም እዚውን መድሃኒት ዘይተረኸቦ ካብ ኤድስ ዝኸፍኦ ብቐሊሉ ዝመሓላለፍ ስለ ዝኾነ፡ ጠንቃቄ ክንገብር ከድልዩና እዩ። እቲ እናተደጋገመ ብሰብ ሞያ ዝሞሃበና ዘሎ ናይ ምክልኻል ምክርታት ኣብ ዘለና ንሃሉ ጽን ኢልና ንሰማዕን ተገህና ነተግብርን። ንሕናውን ዋላኳ ኣብ ርሑቕ ስደት ንሃሉ ካብቶም ኣብ መዓሰከራት ስደተኛታት ዘለዉ ኣሕዋትና ኣብ ዝሕሸ ቁጠባዊ ኩነታት ስለ እንርከብ፡ ነዞም ኣብ ዝተፈላለዩ ጎረባብቲ ሃገራት ተዓቕሩሎም ዘለዉ ስደተኛታት ኣሕዋትና ብብዓቕምና ንተሓጋዝም እብል።

መሓሪ ኣብራሃ ካብ ሃገራ-እስራኤል፡

ናብ ዝኸበርኩም ኣዳለውቲ መጽሔት ህዝባዊ ደሞክራሲ፡ ሰናይ ሰላምታይ ብምቕራብ ኣብዚ ዝሓለፈ ቅንያት ጭፍራ ህግደፍ ዘካየዱ መጠነ ሰፊሕ ግፋ ኣመልኪተ ዘዳለኹዎ ጽሕፍቲ እሰደልኩም ኣለኹዎ ሰናይ ፍቓድኩም ኮይኑ፡ ኣብ ናይ ኣንበብቲ ዓምዲ መጽሔትኩም ከተሰፍሩለይ ብተሰፋ እሓትት።

መጠነ ሰፊ ግፋ ናይ ጉጅለ ህግደፍ ኣብዚ ወቅቲዚ እንታይ እዩ ተወሳኺ ዕላምኡ።

ግዱድ ግፋ ምክያድ መደብ ንህግደፍ ሓድሽ ተግባር ኣይኮነን። ምክንያቱ ህግሓኤ/ህግደፍ ካብ ቅድሚ ሃገራዊ ነጻነት ምርግጋጽ ዝነበረ ምስርሕ ዕጥቃዊ ቃልስና ጀሚሩ ዘካይዶ ዝበረ ዓማጺ ተግባራቱ እዩ። ኣብቲ ግዜቲ ዝጥቀመሉ ዝነበረ ሽፋን ድማ “ባዕዳዊ መግዛእቲ ንምብራር” ዝብል ኮይኑ ድሕሪ ተራ ሃገራዊ ነጻነትና ምርግጋጽ ኣብ ዘሎ ግዜ ካኣ “ሃገራዊ ነጻነትና ንምክልኻልን ልዑላውነትና ንምውሓስን” ብዝብል ኣስካርን መደናገርን ፕሮፖጋንዳ እናነገሐ፡ ብስም ሃገራዊ ኣገልግሎት መጠነ-ሰፊ ግዱድ ግፋ እናኣካየደ ናይ ህዝብታትና ጸገማት ንምሽፍፋንን ዕድመ ስልጣኑ ንምንዋሕን ክብል ናብ ዝተፈላለዩ ጉረባብትና ሃገራት ብእብረ እናኣካደ ዝመጸ ውግኣት፡ ግፋ ከም ልሙድ መሳርሒ እናተጠቐመሉ ዝመጸ ኣዕናዊ ተግባራቱ እዩ።

እዚ ኣብዚ ዝሓለፈ ቅንያት ዘካየደ መጠነ-ሰፊ ግፋውን ብስምቲ ዝተለመደ ጨካን ባህሪ ማለት፡ ናብ መገሻ ማሕበራዊ ምብጽጻሕን /ምትሕትታትን/ ክፍጽሙ ንዝተንቀሳቐሱ ካብ መገሸኦም፡ ናብ ዕዳጋ ዝተንቀሳቐሱ ካብ ጉዕዞምን ዕዳጋኦምን፡ ናብ ዝተፈላለዩ ስራሓት ዝተዋፈሩ ከካብ ስራሕቶም፡ ናብ መጓሰ ጥሪት ዝወፈሩ ድሕነት ጥሪቶም ብዘየገድስ ካብ መጓሰኦም፤ ኣብ ዓድታት /ቁሽታት/ ዝተረኽቡ/ባ ዜጋታት ጸታኦም፡ ዕድሚኦም፡ ኩነታት ጥዕነኦም፡ ጽጉምን ዘይጽጉምን ብዘይፈለ፡ ንመርዓ ዝተዳለዉ እኽለ-ማዮም ዘፍሰሱ ስድራ-ቤታት ደቆም ብኣልማማ ምግፋፍ፡ ዘጥብዩን ዘጠብዩን መንእሰያት ኣዴታት ብዘይፈለ መጥበውቲ ኣዴታት ዝርንዝሕ እናነብዩ፡ ኣጥባተን ጸባ እናወሓዘ ካብ ህጻናት ደቀን ብሓይሊ ክፍለዩ እናተገብረ እዩ እቲ ግዱድ ግፋ ብጭካነ ተኻየዱ።

እዚ ዝተኻየደ ግፋ ዕላምኡ ከምቲ ዝተለመደ፡ ንዝተዳኸመ መንግስታዊ መሓውራቱ ብምጽግጋን፡ ኣብ ልዑል ምንቁልቋልን ዝርከብ ዘሎ ዕድመ ፖለቲካዊ ስልጣኑ ንምንዋሕን ዕላማ ዝገበረ ምኃኑ ዘየካትዕ እኳ እንተኾነ፡ ነዚ ዕላማዚ ብምርግጋጽ ምስኡ ዝተተሓሓዙ ካልኣት ተወሰኹቲ ሕልምታቱ ንምምላእ ዝዓለመውን እዩ። ገለ ካብ ሕልምታቱ ንምጥቋም ዝኣክል፡ ኣብ ከባቢና /ቀይሕ ባሕርን ቀርኒ ኣፍሪቃን/ ዝምዕብል ዘሎ ፖለቲካዊ ተርእዮ፡ ከም ጽቡቕ ኣጋጣሚ ብምውሳድ፡ ኣብቲ ንለኣኹትን መወልትን ናይ ግዳም ሓይልታት መን ብቐዕ ኮይኑ ተረኽብን ዝያዳ ተጠቐመን ዝብል ናይ ተለኣኣኹት ሕሱር ውድድር ተመራጺ ኮይኑ ንክርከብ ዝዓለመ እዩ ዝመስለኒ።

ነዚ ንምዕዋት ድማ እዩ፡ ወታሃደራዊ ዓቕሙ ጸጋጊኑ /ዱልዱል ሓይሊ ዘለዎ ብምምሳል/ ቀልቢ ጎይቶቱ ንምስሓብ፡ እንተሰለጡዎ ኣብ ዞባ ቀይሕ ባሕርን ቀርኒ ኣፍሪቃን ብስም ምክባር ሰላም ናይዚ ዞባዚ ተሰማዓይን ተረባሓይን ንምኃን ዝዓለመውን እዩ። ካልእ ጉጅለ ህግደፍ ናብ ውሽጣዊ ኩነታቱን ኣተሃላልውኡን ዘተኮረ፡ ኣብ መንግስታዊ መሓውራቱን ኣባላቱን ዕጽዊ ኣኼባታትን ጎስጓጎትን እናኣካየደ፡ ዳግመ-ስርርዕ ብምግባር ዝጸንሐ ምምሕዳሩ ዳርጋ ናብ ምሉእ ወታሃደራዊ እዚታት ብምቕያር “ሎሚ ምቹእ ግዳማዊ ኩነታት ተፈጠሩ ኣሎ” ብምባል ኣብ ባህሪኡን ዕላምኡን ለውጢ ዘየምጽእ ነፍሱ-ውደባ ኣካይዱ ኣሎ፡

እዚ ውደባዚ ምናልባት እንታይ ይፍለጥ፡ ጉጅለ ህግደፍ ከም ዝወጸሉ ጸረ-ህዝብን ጸረ-ደሞክራሲን ዓንዳሪ ጉጅለን፡ ኣብ ሕሱም ምንቁልቋል ዝርከብ ሓላፍነት ዘይስምዖ ሓይሊ መጠን፡ ነዚ ኣብ ልዕሊ ህዝብን ሃገርን ዘርእዩ ዘሎ ውዳትን ናይ ሃገራዊ ስራዝነት ኣንፈተ-ተግባራቱን፡ መበገሲ ዝገበረ ብህዝብናን ተቃዋሚ ሓይልታትናን ዝካየድ ዘሎ ዘይዛሪ ተቃዋሚን፤ ኣብ ኣባላቱን ደገፍቱን ዝለዓሉ ዘለዉ ሕቶታትን ተቃዋሚታትን ምዕዝምዛማትን ንምዕባስን ኣንፎቶም ንመቕያርን ክብል፡ ኣብ ኢትዮጵያ ዝኸይድ ዘሎ ፖለቲካዊ ጸገማት ብስምቲ ዝብህጎ መፍትሒ ረኺቡ ጠቐሙ ብሰሉጥ እንተዘይኣራጋጹ፡ ይተዓወት ኣይተዓወት ብዘየገድስ፡ ካብ ዘለዎ ውሽጣዊ ጸገማትን፡ ብተልእኾ ናይ ለኣኹቱን መወልቱን ድፍኢትን “ገለ

ግዝያዊ መተንፈሲ እንተረኽብኩ” ብምባል ዓቕሉ-ጽብት ዝደፍኡ ተኹታኹ ናይ ኩናት ወስታ ናብ ልዕሊ ኢትዮጵያ ክፍትገውን ይኸእል እዩ።

ምክንያቱ ጉድለ ህግደፍ “ጉዳይ ሰላም ምስ ኢትዮጵያ ብከምቲ ትጽቢት ዝተገብረሉ ይሰልጥ የለን፤ ክውገዱ ዝግኡም ጸረ-ሰላም ጸብብቲ ሓይልታት መሊሶም ፖለቲካዊ ሂወት ይሰርዑን ይሕይሉን ኣለዉ። ስለ ዝኾነ ብሕጊ ዝተፈረደልና መሬትና ንምምላስ ውግእ ከነካድ ኣለና፤ ስለዚ ተዳለዉ” ወዘተ ዝብል ርኽብ ንስንሳት ኣብ ውሽጥወጻእን ኣብ ኣባላቱን ደገፍቱን ኣብ ምክያድ ይርከብ ስለ ዘሎ። ብምጻኑ ድማ ህግደፍ ካብ ሕማቕ ባህሪ ዝብገስ ዓቕሙን ከጋጥሞ ዝኸእል ግብረ-መልሰን ብግቡእ ከይመዘነ፤ ንድፍኢትን ምትላልን ናይ ኣብዚ ከባቢ ሰብ-ዓበይቲ ጠቕሚ ዝኾኑ ዓሰብቱን መወልቱን ክነጽግ ስለ ዘይክእል፤ ህዝብን ሃገርን ንዝኸፍኡ ሓደጋ ኣሳጢሑ ክጥቀም ድሕር ዘይብል ሃርጋፍ ሓይሊ ስለ ዝኾነ መጥፊኢኡ ዝኸውን ውግእ ካብ ምክፋት ክቐጠብ ይኸእል እዩ ክባሃል ዝካኣል ኣይመስለንን።

በቲ በለ በቲ፤ ህግደፍ ህዝባውን ሃገራውን ሓላፍነቱን ግቡኡን መሊኡ ዘጥፊኡ ጽግዕተኛ ጉድለ መጠን፤ ዓለምና ብለበዳ ሕማም ኮሮና ቫይረስ ኣብ ትሕመሰሉ ዘላ ኣጨናቂ ወቕቲ፤ መጠነ-ሰፊሕ ግፋ ካብ ምክያድ ሓሊፉ፤ ህዝብን ሃገርን ዘዕኑ ተወሳኺ ተግባራት ካብ ምፍጻም ስለ ዘይቁጠብ፤ ንህዝብታትናን ሃገርናን ካብዚ ልዑላውነቶምን ህልውናኦምን መሊኡ ንምስኣን ዘንጸላልዎም ዘሎ ከቢድ ፖለቲካዊ ሃዋህው ንምክልኻልን፤ ናብ ውድቀትን ምብትታንን መሊኡም ከይሳጥሑ ንምድሓንን ተቓዋምቲ ሓይልታት ፍልልያትናን ጸገማትናን ብግቡእ እናኣመሓደርናን እናፈታሕናን፤ ክንቃለሰሉ ዘለና ወሳኒ ግዜ ሎሚ እዩ። ካብ በበይንና ምንግፍ ኣህላኺ ኣገባብ ቃልሲ ድሒና፤ ኣንጻር ህግደፍ ብሓባር እናተቐለሰና ናይ ህዝብታትናን ሃገርናን ልዑላውነትን ቀጻልነትን ንምርግጋጽ ተኣማሚንናን ጸኒዕናን ክንቃለስ ኣለና እብል።

ቃልኣብ ሰመረ፤ ሱዳን ካርቱም፤

የወጥ ገዢዎች ቃልስና!